

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel, 18.7.2001
KOM(2001) 366 lopullinen

VIHREÄ KIRJA

yritysten sosiaalisen vastuun eurooppalaisten puitteiden edistämisestä

(komission esittämä)

SISÄLLYSLUETTELO

VIHREÄ KIRJA yritysten sosiaalisen vastuun eurooppalaisten puitteiden edistämisestä	1
Tiivistelmä.....	4
1. Johdanto.....	5
2. Mitä yritysten sosiaalinen vastuu on?.....	8
2.1 Yritysten sosiaalisen vastuun sisäinen ulottuvuus	9
2.1.1 Henkilöstöhallinto	9
2.1.2 Työterveys ja työturvallisuus	10
2.1.3 Mukautuminen muutokseen	11
2.1.4 Ympäristövaikutusten ja luonnonvarojen hallinnointi	12
2.2 Yritysten sosiaalisen vastuun ulkoinen ulottuvuus	12
2.2.1 Paikallisyhteisöt	13
2.2.2 Liikekumppanit, hankkijat ja kuluttajat.....	14
2.2.3 Ihmisoikeudet.....	14
2.2.4 Maailmanlaajuiset ekologiset huolenaiheet	16
3. Kokonaisvaltainen lähestymistapa yritysten sosiaaliseen vastuuseen.....	17
3.1 Sosiaalisesti vastuullinen hallinto	17
3.2 Sosiaaliseen vastuuseen liittyvä raportointi ja auditointi.....	18
3.3 Työpaikan laatu.....	19
3.4 Sosiaalisen vastuun merkit ja ympäristömerkit	20
3.5 Sosiaalisesti vastuullinen sijoittaminen	22
4. Kuulemismenettely.....	23
LIITE.....	27
Käsitteitä.....	27
Hyödyllisiä Internet-linkkejä.....	29

TIIVISTELMÄ

1. Yhä useammat eurooppalaiset yritykset soveltavat yritysten sosiaaliseen vastuuseen liittyviä strategioita vastauksena erilaisiin sosiaalisiin, ekologisiin ja taloudellisiin paineisiin. Niiden tarkoituksena on antaa signaali eri sidosryhmille, joiden kanssa ne ovat tekemisissä: työntekijöille, osakkeenomistajille, sijoittajille, kuluttajille, viranomaisille ja kansalaisjärjestöille. Näin tekemällä yritykset sijoittavat tulevaisuuteensa ja odottavat, että tämä vapaaehtoinen sitoutuminen auttaa lisäämään niiden kannattavuutta.
2. Puheenjohtaja Delors vetosi jo vuonna 1993 Euroopan liike-elämän tahoihin pyytäen näitä osallistumaan sosiaalisen syrjäytymisen torjuntaan. Tämä vetoamus johti aktiiviseen toimintaan ja eurooppalaisten liike-elämän verkostojen kehittämiseen. Lissabonissa maaliskuussa 2000 kokoontunut Eurooppa-neuvosto vetosi erityisesti yritysten sosiaaliseen vastuuntuntoon, joka liittyy parhaisiin toimintatapoihin elinikäisen oppimisen, työn organisoiminnin, yhtäläisten mahdollisuuksien, sosiaalisen osallisuuden edistämisen ja kestävän kehityksen aloilla.
3. Tunnustaessaan sosiaalisen vastuunsa ja tehdessään vapaaehtoisesti yleiset lakisääteiset ja sopimusten mukaiset pakolliset vaatimukset ylittäviä sitoumuksia yritykset pyrkivät nostamaan sosiaalisen kehityksen, ympäristönsuojelun ja perusoikeuksien kunnioittamisen normeja ja ottavat käyttöön avoimen hallintotavan, jossa eri sidosryhmien etunäkökohdat yhdistyvät laatua ja kestäväää kehitystä edistävänä yleisenä toimintalinjana. Vaikka tässä kirjassa tunnustetaankin kaikkien näiden näkökohtien merkitys, siinä keskitytään lähinnä yritysten vastuuseen sosiaalisten näkökohtien osalta.
4. Tämä toiminta johtaa uusien yhteistyökumppanuuksien kehittymiseen ja uusien näköalojen avautumiseen nykyisen yhteistyön puitteissa yrityksen sisällä, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun, ammattitaitojen hankkimisen, yhtäläisten mahdollisuuksien sekä muutoksen ennakoimisen ja hallinnan yhteydessä, paikallisella ja kansallisella tasolla, taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lujittamisen ja terveyden suojelun alalla ja yleisemmällä tasolla ympäristönsuojelussa ja perusoikeuksien kunnioittamisessa.
5. Yritysten sosiaalista vastuuta ajavat lähinnä suuryritykset, vaikkakin sosiaalisesti vastuullisia käytänteitä sovelletaan jo kaikentyypisissä yrityksissä – julkisissa ja yksityisissä yrityksissä sekä myös pk-yrityksissä ja osuuskunnissa.
6. Euroopan unioni pitää yritysten sosiaalista vastuuta tärkeänä asiana, koska se voi osaltaan edistää Lissabonissa vahvistettua strategista tavoitetta: unionista on tultava maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin osaamistalous, joka kykenee ylläpitämään kestäväää talouskasvua, luomaan uusia ja parempia työpaikkoja ja lisäämään sosiaalista yhteenkuuluvuutta.
7. Tämän vihreän kirjan tarkoituksena on käynnistää laaja keskustelu siitä, miten Euroopan unioni voisi edistää yritysten sosiaalista vastuuta sekä eurooppalaisella että kansainvälisellä tasolla, ja erityisesti siitä, miten voidaan

parhaiten hyödyntää saadut kokemukset, miten voidaan kannustaa innovatiivisten käytänteiden kehittämistä, tehdä toimintaa avoimemmaksi ja lisätä arvioinnin ja validoinnin luotettavuutta. Siinä ehdotetaan sellaisten yhteistyökumppanuuksien syventämiseen perustuvaa lähestymistapaa, joissa kaikilla toimijoilla on oma aktiivinen roolinsa.

1. JOHDANTO

8. Yritysten sosiaalinen vastuu tarkoittaa pohjimmiltaan sitä, että yritykset päättävät vapaaehtoisesti edistää paremman yhteiskunnan ja puhtaamman ympäristön kehittämistä. Aikana, jona Euroopan unioni pyrkii määrittelemään yhteiset arvonsa hyväksymällä perusoikeuskirjan, yhä useammat eurooppalaiset yritykset tunnustavat sosiaalisen vastuunsa yhä selkeämmin ja pitävät sitä osana identiteettiään. Vastuullisuutta osoitetaan työntekijöitä kohtaan ja yleisemmin kaikkia sidosryhmiä kohtaan, joihin yrityksen toiminta vaikuttaa ja jotka puolestaan voivat vaikuttaa yrityksen menestymiseen.
9. Tällaiset kehityssuuntaukset heijastavat kasvavia odotuksia, joita Euroopan kansalaisilla ja sidosryhmillä on yritysten kehittyvän aseman suhteen nykypäivän uudessa ja muuttuvassa yhteiskunnassa. Tämä käy yksiin Göteborgissa vuoden 2001 kesäkuussa kokoontuneen Eurooppa-neuvoston hyväksymän Euroopan kestävän kehityksen strategian perusviestin kanssa, jonka mukaan talouskasvu, sosiaalinen yhteenkuuluvuus ja ympäristönsuojelu kulkevat pitkällä aikavälillä rinnakkain.

10. Monet tekijät ohjaavat kehitystä yritysten sosiaalisen vastuun suuntaan:

kansalaisten, kuluttajien, viranomaisten ja sijoittajien uudet huolenaiheet ja odotukset maailmanlaajuistumisen ja elinkeinoelämän suurten muutosten yhteydessä

sosiaalisiin näkökohtiin liittyvät kriteerit vaikuttavat yhä enemmän yksittäisten ihmisten ja laitosten sekä kuluttajina että sijoittajina tekemiin investointipäätöksiin

lisääntynyt huoli liiketoiminnan ympäristölle aiheuttamista vahingoista

tiedotusvälineiden ja nykyaikaisten tieto- ja viestintätekniikoiden mukanaan tuoma yritystoiminnan avoimuus.

Liiketoiminta ja yritysten sosiaalinen vastuu

11. Koska yritykset kohtaavat itse muuttuvan ympäristön maailmanlaajuistumisen yhteydessä asettamat ja erityisesti sisämarkkinoiden mukanaan tuomat haasteet, ne ovat entistä tietoisempia siitä, että yritysten sosiaalisella vastuulla voi olla suoraa taloudellista arvoa. Vaikka yritysten tärkeimpänä tehtävänä on tuottaa taloudellista hyötyä, ne voivat samalla edistää sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä tavoitteita sisällyttämällä yritysten sosiaalisen vastuun strategisena investointina liiketoimintastrategiaansa, hallintovälineisiinsä ja toimintaansa.
12. Silloin kun yritysten sosiaalisessa vastuussa on kyse prosessista, jonka avulla yritykset hoitavat suhteita erilaisiin sidosryhmiin, jotka todella voivat vaikuttaa yritysten toimintamahdollisuuksiin, sen puolesta puhuvat selkeät

kaupalliset näkökohdat. Tämän vuoksi yrityksen sosiaalista vastuuta – samoin kuin laadunhallintaa – tulisi käsitellä investointina, ei kustannuksena. Näin yritykset voivat ottaa käyttöön taloudelliset, kaupalliset ja sosiaaliset näkökohdat yhdistävän lähestymistavan ja saada näin aikaan pitkän aikavälin strategian, jolla epävarmuustekijöihin liittyvät riskit saadaan mahdollisimman vähäisiksi. Yritysten tulisi toteuttaa sosiaalista vastuuta sekä kansainvälisesti että Euroopassa ja koko hankintaketjun osalta.

EY:n teollisuuden ja työnantajien keskusjärjestö UNICE korosti kannanotossaan "Releasing Europe's employment potential: Companies' views on European Social Policy beyond 2000", että eurooppalaiset yritykset pitävät itseään kiinteänä osana yhteiskuntaa, koska ne toimivat sosiaalisesti vastuullisella tavalla. Ne pitävät taloudellista hyötyä yrityksen pääasiallisena tavoitteena mutta eivät sen olemassaolon ainoana tarkoituksena ja ottavat strategisissa päätöksissä ja investoinneissa huomioon pitkän aikavälin suunnittelun.

Poliittinen tausta

13. Euroopan tason haasteena on, miten yritysten sosiaalinen vastuu voi osaltaan edistää Lissabonin huippukokouksessa sovittua tavoitetta rakentaa dynaaminen, kilpailukykyinen ja yhtenäinen osaamistalous. Lissabonissa kokoontunut Eurooppa-neuvosto vetosi erityisesti yritysten sosiaaliseen vastuuntuntoon, joka liittyy parhaisiin toimintatapoihin elinikäisen oppimisen, työn organisoimisen, yhtäläisten mahdollisuuksien, sosiaalisen osallisuuden ja kestävä kehityksen aloilla.
14. Nizzassa kokoontunut Eurooppa-neuvosto tuki komission laatimaa Euroopan sosiaalista toimintaohjelmaa, jossa korostettiin yritysten sosiaalisen vastuun merkitystä käsiteltäessä talouden ja markkinoiden integraation aiheuttamia vaikutuksia työllisyyteen ja yhteiskuntaan sekä mukautettaessa työoloja uuteen talouteen. Lisäksi Nizzan huippukokous kehotti komissiota ottamaan yrityksiä mukaan työmarkkinaosapuolet, kansalaisjärjestöt, paikalliset viranomaiset ja sosiaalipalveluita hallinnoivat tahot yhdistäviin kumppanuuksiin ja lisäämään näin yritysten sosiaalista vastuuta. Tukholmassa kokoontunut Eurooppa-neuvosto piti myönteisinä yritysten aloitteita, jotka koskivat yritysten sosiaalisen vastuun edistämistä, ja viittasi tähän vihreään kirjaan pitäen sitä keinona saada aikaan laajaa ajatusten vaihtoa, jonka tarkoituksena on edistää lisäaloitteita tällä alalla.
15. Göteborgissa kokoontuneen Eurooppa-neuvoston tukemassa kestävä kehitystä koskevassa komission tiedonannossa korostettiin yritysten sosiaalisen vastuun merkitystä: *Myös julkisella politiikalla on tärkeä rooli edistettäessä yritysten sosiaalista vastuuta ja luotaessa järjestelmää sen varmistamiseksi, että yritykset ottavat toiminnassaan huomioon ympäristöön liittyvät ja sosiaaliset näkökohdat. --- Yrityksiä olisi rohkaistava oma-aloitteisuuteen kestävä kehityksen ottamiseksi huomioon niiden toimissa sekä EU:ssa että sen ulkopuolella.*
16. Nyt käytävä keskustelu liittyy myös pohdintoihin, jotka komissio esitti Euroopan unionin hallintotapoja käsittelevässä valkoisessa kirjassa. Koska yritysten sosiaalinen vastuu edistää merkittävästi yrittäjyyttä suosivaa ilmapiiriä, se niveltyy myös komission tavoitteeseen luoda yrittäjyyteen perustuva, avoin ja innovatiivinen Eurooppa – "Yrittäjyyden Eurooppa".

Yritysten sosiaalisella vastuulla on merkittäviä vaikutuksia kaikkiin taloudellisiin ja sosiaalisiin toimijoihin sekä viranomaisiin, joiden olisi otettava nämä vaikutukset huomioon omassa toiminnassaan. Useat jäsenvaltiot ovat todenneet yritysten sosiaalisen vastuun merkityksen ja ryhtyneet aktiivisiin toimiin sen kehittämiseksi. Koska kaikki jäsenvaltiot kohtaavat samankaltaisia haasteita, ne voisivat ottaa oppia toistensa kokemuksista. Euroopan komissio voisi yleisesti edistää yritysten sosiaalista vastuuta omien ohjelmien ja toimintojensa kautta. Lisäksi on tarpeen varmistaa, että yritysten sosiaalista vastuuta koskevat lähestymistavat ovat johdonmukaisia yhteisön politiikan kanssa ja että niissä noudatetaan kansainvälisiä velvoitteita. Tanskan sosiaaliministeri käynnisti vuonna 1994 kampanjan "Our Common Concern – the social responsibility of the corporate sector" (Yhteinen huolenaiheemme – yrityssektorin sosiaalinen vastuu) ja perusti Kööpenhaminan keskuksen (Copenhagen Centre) vuonna 1998.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa nimitettiin vuoden 2000 maaliskuussa yritysten sosiaalista vastuuta käsittelevä ministeri. Maahan on perustettu myös ministeriöiden välinen työryhmä parantamaan yritysten sosiaalista vastuuta koskevan toiminnan koordinoitua koko hallituksessa.

17. Kansainvälisellä tasolla Euroopan unioni osallistuu suoraan markkinakäyttäytymistä koskevien kysymysten käsittelyyn eri politiikan alojen, esimerkiksi kauppaja- ja kehitysyhteistyöpolitiikan, kautta. Tämän vuoksi yritysten sosiaalista vastuuta koskevan eurooppalaisen lähestymistavan on heijastettava ja oltava erottamaton osa laajempaa kehystä, johon kuuluvat erilaiset kansainväliset aloitteet, esimerkiksi UN Global Compact (2000), ILO:n kolmikantajulistus monikansallisista yrityksistä ja sosiaalipolitiikasta (1997/2000) ja OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille (2000). Vaikka kyseiset aloitteet eivät olekaan oikeudellisesti sitovia, niitä tukee OECD:n toimintaohjeiden tapauksessa OECD:hen kuuluvien hallitusten sitoumus edistää sitä, että yritykset todella noudattavat ohjeita. Euroopan komissio on sitoutunut OECD:n toimintaohjeiden¹ aktiiviseen edistämiseen. Kansainvälisen työjärjestön (ILO) keskeisten työnormien (kokoontumisvapaus, pakkotyön lakkauttaminen, syrjimättömyys ja lapsityövoiman käytön lopettaminen) noudattaminen on keskeinen osa yritysten sosiaalista vastuuta, ja normien noudattamista ja noudattamisen valvontaa olisi lisättävä².

18. Eurooppalaisen lähestymistavan tärkeimpänä tehtävänä on tuoda lisäarvoa nykyisiin toimiin ja täydentää niitä

luomalla yleiset eurooppalaiset puitteet, joilla tähdätään yritysten sosiaaliseen vastuuseen liittyvien käytänteiden laadun ja johdonmukaisuuden edistämiseen kehittämällä laajoja periaatteita, lähestymistapoja ja välineitä ja edistämällä hyvä toimintatapoja ja innovatiivisia ideoita,

tukemalla hyviin toimintatapoihin perustuvia malleja yritysten sosiaaliseen vastuuseen liittyvien käytänteiden kustannustehokkuuden arvioinnin ja

---

¹ OECD:n suuntaviivoihin sisältyy myös täytäntöönpanojärjestelmä, johon kuuluu hallituksia ja työmarkkinaosapuolia kansallisissa yhteyspisteissä. Lisäksi suuntaviivat kattavat sisältönsä puolesta useita yritysten sosiaalisen vastuun aloja, esimerkiksi lapsityön ja pakkotyön, työmarkkinasuhteet, ympäristönsuojelun, kuluttajansuojan, avoimuuden ja ilmoitusmenettelyn, lahjonnan torjunnan, teknologiasiirrot, kilpailun ja verotuksen.

² Komissio aikoo julkaista tiedonannon, jonka aiheena on keskeisten työnormien edistäminen ja sosiaalisen hallintotavan parantaminen maailmanlaajuistumisen yhteydessä (Promoting of Core Labour Standards and Improving Social Governance in the Context of Globalisation).

riippumattoman tarkastuksen alalla ja varmistamalla näin käytänteiden tehokkuus ja uskottavuus.

19. Tämän vihreän kirjan tarkoituksena on käynnistää laaja keskustelu ja koota näkemyksiä yritysten sosiaalisesta vastuusta kansalliselta, eurooppalaiselta ja kansainväliseltä tasolta. Komissio toivoo, että aloitteen tuloksena voidaan luoda yritysten sosiaalista vastuuta edistävät uudet puitteet.

2. MITÄ YRITYSTEN SOSIAALINEN VASTUU ON?

20. Monissa määritelmässä yritysten sosiaalinen vastuu kuvataan käsitteeksi, jossa yritykset yhdistävät vapaaehtoisesti sosiaaliset ja ekologiset huolenaiheensa liiketoimintaansa ja vuorovaikutukseensa sidosryhmiensä kanssa.
21. Sosiaalinen vastuullisuus merkitsee muutakin kuin kaikkien lainsäädännöllisten velvoitteiden täyttämistä. Se tarkoittaa "pitemmälle menemistä", sitä, että henkilöresursseihin, ympäristöön ja sidosryhmäsuhteisiin sijoitetaan enemmän. Ekologisesti vastuullisiin tekniikoihin ja liiketoimintatapoihin tehdyistä investoinneista saadut kokemukset viittaavat siihen, että lainsäädännön noudattamista pitemmälle menevät investoinnit voivat edistää yrityksen kilpailukykyä. Lainsäädännölliset velvoitteet ylittävät investoinnit sosiaalisiin näkökohtiin – esimerkiksi koulutukseen, työoloihin tai johdon ja työntekijöiden välisiin suhteisiin – voivat vaikuttaa myös suoraan tuottavuuteen. Yritysten sosiaalinen vastuu tarjoaa tavan hallita muutosta sekä sovittaa yhteen sosiaalinen kehittäminen ja kilpailukyvyyn lisääminen.
22. Yritysten sosiaalista vastuuta ei kuitenkaan tulisi pitää sosiaalisia oikeuksia tai ympäristönormeja koskevan lainsäädännön tai uuden asiaankuuluvan lainsäädännön kehittämisen korvikkeena. Maissa, joissa tällaista lainsäädäntöä ei ole, olisi pyrittävä keskittymään asianmukaisen lainsäädäntöpuitteiden luomiseen, jotta voidaan määritellä tasapuoliset toimintaedellytykset, joiden pohjalta sosiaalisesti vastuullisia käytänteitä voidaan kehittää.
23. Vaikka toistaiseksi yritysten sosiaalista vastuuta soveltavat lähinnä muutamat suuryritykset tai monikansalliset yritykset, se on tärkeää kaikilla toimialoilla ja kaikentyyppisissä yrityksissä pk-yrityksistä monikansallisiin yrityksiin. Yritysten sosiaalisen vastuun laajempi soveltaminen pk-yrityksissä (myös mikroyrityksissä) on keskeisen tärkeää, koska juuri nämä yritykset vaikuttavat voimakkaimmin talouteen ja työllisyyteen. Vaikka monet pk-yritykset jo kantavat sosiaalisen vastuunsa varsinkin yhteisön toimintaan osallistumisen kautta, valistus ja hyvien toimintatapojen levittämisen tukeminen voisivat edistää yritysten sosiaalisen vastuun soveltamista näissä yrityksissä. Työntekijöiden osuuskunnat ja osakkuusjärjestelmät sekä muut osuuskuntamuodot, keskinäiset yhtiöt ja yhdistysmuotoiset yritykset ottavat rakenteellisesti huomioon muiden sidosryhmien etunäkökohdat ja kantavat oma-aloitteisesti vastuun sosiaalisista ja kansalaisyhteiskuntaan liittyvistä velvoitteista.
24. Hyviä sosiaalisia ja ekologisia käytänteitä soveltavien yritysten kokemukset osoittavat, että näiden toimien toteuttaminen voi johtaa parempaan

suorituskykyyn ja saada aikaan enemmän tuloksia ja kasvua. Monien yritysten kohdalla kyse on uudesta toiminnasta, ja pitkän aikavälin arviointi on vielä tekemättä. Yritysten sosiaalisen vastuun taloudelliset vaikutukset voidaan jakaa välittömiin ja välillisiin vaikutuksiin. Myönteiset välittömät tulokset voivat aiheutua esimerkiksi paremmasta työympäristöstä, joka johtaa työntekijöiden voimakkaampaan sitoutumiseen ja parempaan tuottavuuteen, tai luonnonvarojen tehokkaasta käytöstä. Lisäksi välilliset vaikutukset johtuvat kuluttajien ja sijoittajien lisääntyvästä kiinnostuksesta, joka lisää yritysten mahdollisuuksia markkinoilla. Jos sitä vastoin yrityksen liiketapoja kritisoidaan, tällaisessa maineella voi joskus olla myös kielteisiä vaikutuksia. Tämä voi vaikuttaa yrityksen keskeisiin voimavaroihin, esimerkiksi brandeihin ja imagoon.

25. Rahoituslaitokset käyttävät entistä enemmän sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä näkökohtia perusteina arvioidessaan yrityksille annettavien lainojen tai niihin tehtävien investointien riskejä. Kun yritystä pidetään sosiaalisesti vastuullisena esimerkiksi eettisen pörssi-indeksin listauksen perusteella, tämä voi tukea yrityksen luokitusta ja johtaa siten konkreettisiin rahoitusetuihin.

Sosiaaliset tekijät huomioivat pörssi-indeksit ovat hyödyllisiä vertailukohtia, kun halutaan esitellä sosiaalisen screening-menettelyn vaikutuksia rahoitukselliseen suorituskykyyn: DSI 400 -indeksi (Domini 400 Social Index) on ylittänyt Standard & Poor's 500 -indeksin yli yhdellä prosentilla vuositasolle korotetun kokonaistuoton mukaan laskettuna ja riskikorjatun perusteen mukaan laskettuna sen jälkeen, kun se otettiin käyttöön vuoden 1990 toukokuussa, kun taas DJSG-indeksi (Dow Jones Sustainable Index) on kasvanut 180 prosenttia vuodesta 1993 verrattuna Dow Jones Global -indeksin 125 prosenttiin samana ajanjaksona.

On vaikea arvioida tarkasti, miten sosiaalisesti vastuullisen yrityksen tuotto määräytyy. Tutkimus (Industry Week, 15.1.2001) on osoittanut, että noin puolet sosiaalisesti vastuullisten yritysten edellä mainitusta tuloksesta aiheutuu niiden sosiaalisesta vastuullisuudesta, kun taas toinen puoli tuotosta selittyy kyseisen sektorin tuloksella. Sosiaalisesti vastuullisten yritysten odotetaan saavan keskiarvoa paremman tuoton, koska yrityksen kyky toimia onnistuneesti ympäristö- ja sosiaalikeskeisissä on uskottava osoitus laadukkaasta hallinnosta.

26. Yritysten sosiaalisen vastuun vaikutuksista yrityksen suorituskykyyn on saatava parempaa tietoa, ja aihetta on tutkittava lisää. Yritykset, viranomaiset ja korkeakoulut voisivat yhdessä toteuttaa lisätutkimuksia tällä alalla. Näitä tutkimuksia voitaisiin tukea tutkimuksen ja teknisen kehityksen puiteohjelmista.

2.1. Yritysten sosiaalisen vastuun sisäinen ulottuvuus

27. Yrityksen sisällä sosiaalisesti vastuulliset käytänteet koskevat lähinnä työntekijöitä ja kysymyksiä, jotka liittyvät esimerkiksi henkilöresursseihin, terveyteen ja turvallisuuteen investoimiseen ja muutoksenhallintaan, kun taas ympäristön kannalta vastuulliset käytänteet koskevat lähinnä tuotannossa käytettävien luonnonvarojen hoitoa. Nämä käytänteet tarjoavat tavan hallita muutosta sekä sovittaa yhteen sosiaalinen kehittäminen ja kilpailukykyyn lisääminen.

2.1.1. Henkilöstöhallinto

28. Yritysten keskeinen haaste nykyaikana on, miten hankkia yrityksen palvelukseen ammattitaitoisia henkilöstöä ja pitää tämä henkilöstö yrityksen

palveluksessa. Tässä yhteydessä sopivia keinoja voisivat olla elinikäinen oppiminen, työntekijöiden täysivaltaistaminen, tiedotuksen parantaminen koko yrityksessä, työn, perheen ja vapaa-ajan parempi yhteensovittaminen, henkilöresurssien suurempi monipuolisuus, tasa-arvoperiaatteen soveltaminen palkkauksessa ja urakehityksessä, voittojen jakaminen ja osakkuusjärjestelmät sekä huolehtiminen työllistettävyydestä ja turvatusta työpaikasta. Työkyvyttömyyden tai vamman takia työstä poissaolevien työntekijöiden seuranta ja hallinto on myös osoittautunut kustannuksia säästäväksi keinoksi.

29. Vastuulliset ja syrjimättömät henkilöstön hankintamenettelyt helpottaisivat etnisten vähemmistöjen edustajien, vanhempien työntekijöiden, naisten, pitkäaikaistyöttömien ja epäsuotuisassa asemassa olevien henkilöiden palkkausta. Tällaiset menettelyt ovat olennaisen tärkeitä pyrittäessä saavuttamaan Euroopan työllisyysstrategian tavoitteet eli vähentämään työttömyyttä, nostamaan työllisyysastetta ja torjumaan sosiaalista syrjäytymistä.
30. Elinikäisen oppimisen yhteydessä yrityksillä on keskeinen asema usealla tasolla: ne voivat edesauttaa koulutustarpeiden määrittämistä tekemällä tiivistä yhteistyötä koulutusohjelmia suunnittelevien paikallisten toimijoiden kanssa, tukemalla nuorten siirtymistä koulusta työelämään esimerkiksi tarjoamalla oppisopimuspaikkoja, arvostamalla oppimista ja varsinkin tunnustamalla muuten kuin opiskelemalla hankitut tiedot ja taidot sekä tarjoamalla ympäristön, joka rohkaisee elinikäiseen oppimiseen kaikkien työntekijöiden ja varsinkin vähemmän koulutettujen, alemman ammattitaitotason omaavien ja vanhempien työntekijöiden keskuudessa.

2.1.2. Työterveys ja työturvallisuus

31. Työterveyttä ja työturvallisuutta on perinteisesti käsitelty lähinnä lainsäädännön ja täytäntöönpanotoimien avulla. Koska nykyisen suuntauksen mukaan yritykset kuitenkin ulkoistavat toimintojaan toimeksisaajille ja hankkijoille, ne ovat entistä riippuvaisempia siitä, miten niiden toimeksisaajat huolehtivat työterveydestä ja työturvallisuudesta varsinkin silloin, kun nämä työskentelevät omissa tiloissaan³.
32. Yritykset, julkisen vallan edustajat ja toimialajärjestöt etsivät entistä enemmän uusia keinoja terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi käyttämällä terveyttä ja turvallisuutta kriteereinä hankkiessaan tuotteita ja palveluita muilta yrityksiltä ja markkinointikeinona mainostaessaan tuotteitaan tai palveluitaan. Näitä vapaaehtoisia järjestelmiä voidaan pitää lainsäädännön ja viranomaisten valvontatoiminnan täydentäjinä, koska myös niiden tarkoituksena on ennaltaehkäisevän toimintatavan edistäminen eli työturvallisuus- ja työterveystason nostaminen.
33. Koska työterveyttä ja työturvallisuutta korostetaan entistä enemmän ja tuotteiden ja palveluiden laatuominaisuudet lisääntyvät, halutaan myös entistä enemmän, että nämä laatuominaisuudet mitattaisiin, dokumentoitaisiin ja

---

³ Lisätietoja Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirastosta (<http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/facts11/>).

ilmoitettaisiin markkinointimateriaalissa. Työturvallisuus- ja työterveyskriteerit on eri asteisesti sisällytetty nykyisiin tuotteiden ja laitteiden varmentamis- ja merkintäjärjestelmiin. On myös käynnistetty lähinnä työturvallisuuteen ja työterveyteen keskittyviä johtamisjärjestelmien ja alihankkijoiden varmentamisjärjestelmiä.

Ruotsalainen toimistolaitteiden TCO Labelling Scheme on vapaaehtoinen merkki, jonka tarkoituksena on kannustaa valmistajia kehittämään työn ja ympäristön kannalta turvallisempia toimistolaitteita, auttaa ostajia valitsemaan toimistolaitteita, jotka aiheuttavat vähemmän ongelmia käyttäjille ja ympäristölle, sekä antaa ostajille ja myyjille selkeästi määritelty merkki ja säästää siten aikaa, työtä ja kustannuksia ostoprosessissa.

34. Lisäksi yritysten ja organisaatioiden taipumus sisällyttää työturvallisuus- ja työterveyskriteerit hankintajärjestelmiinsä on tukenut sellaisten yleisten hankintajärjestelmien kehittämistä, jotka perustuvat toimeksisaajan työturvallisuus- ja työterveyskoulutuksen tai johtamisjärjestelmien osalta yhtäläisiin vaatimuksiin ja joissa kolmas osapuoli voi huolehtia toimeksisaajien "varmentamisesta" tai alustavasta hyväksynnästä sekä valvoa järjestelmän jatkuvaa kehittämistä.

Alankomaissa laaditun turvallisuusnäkökohtia käsittelevän toimeksisaajan tarkistuslistan (Safety Contractors Checklist, SCC) tarkoituksena on arvioida ja varmentaa petrokemian ja kemian teollisuudelle palveluja tarjoavien toimeksisaajayritysten työturvallisuuden ja työterveyden hallintajärjestelmät.

Tanskalainen IKA Procurement (IKA-hankinnat) tarjoaa suuntaviivat, joiden avulla voidaan määritellä vaatimukset puhdistusaineita koskeville tarjouksille.

2.1.3. Mukautuminen muutoksiin

35. Euroopassa käynnissä oleva laaja rakenneuudistus aiheuttaa huolta kaikille työntekijöille ja muille sidosryhmille, koska tuotantolaitoksen sulkeminen tai työvoiman raju supistaminen voi aiheuttaa vakavan taloudellisen, sosiaalisen tai poliittisen kriisin yhteisössä. Vain harva yritys säästyy rakenneuudistukselta, yleensä rationalisoinnin kautta, ja vuonna 2000 tehtiin enemmän fuusioita ja yritysostoja kuin minään aiempänä vuonna. Erään tutkimuksen mukaan vain alle 25 prosentissa rakenneuudistusoperaatioista saavutetaan odotetut tavoitteet eli saadaan vähennettyä kustannuksia, lisättyä tuottavuutta ja parannettua laatua ja asiakaspalvelua, koska operaatiot yleensä aiheuttavat työntekijöiden motivaation, lojaalisuuden, luovuuden ja tuottavuuden laskua.
36. Sosiaalisesti vastuullinen rakenneuudistus tarkoittaa kaikkien niiden henkilöiden ja tahojen etujen tasapainottamista ja huomioon ottamista, joihin muutokset ja päätökset vaikuttavat. Käytännössä rakenneuudistuksen onnistumisen kannalta prosessi on usein yhtä tärkeä kuin sisältö. Tässä yhteydessä on pyrittävä saamaan uudistuksen vaikutuksen kohteena olevat tahot osallistumaan prosessiin avoimen tiedotuksen ja kuulemisen kautta. Lisäksi rakenneuudistusta on valmisteltava huolellisesti kartoittamalla suurimmat riskit, laskemalla kaikki vaihtoehtoihin strategioihin ja toimintalinjoihin liittyvät – sekä suorat että epäsuorat – kustannukset ja arvioimalla kaikki vaihtoehdot, jotka vähentäisivät henkilöstön irtisanomisten tarvetta.

37. Euroopan teräs-, hiili- ja telakkateollisuudessa toteutettujen rakenneuudistusten yhteydessä saadut kokemukset ovat osoittaneet, että onnistuneeseen rakenneuudistukseen tarvitaan yhteisiä ponnisteluja, joihin viranomaiset, yritykset ja työntekijöiden edustajat osallistuvat. Prosessissa tulisi pyrkiä turvaamaan työntekijöiden oikeudet ja antamaan heille mahdollisuus osallistua tarvittaessa ammatilliseen uudelleen koulutukseen, nykyaikaistamaan tuotantovälineitä ja -prosesseja paikalla toteutettavan toiminnan kehittämiseksi, saamaan julkista ja yksityistä rahoitusta sekä luomaan tiedotus-, neuvottelu-, yhteistyö- ja kumppanuusmenettelyjä. Companies should take up their share of responsibility to ensure the employability of their staff. Yritysten tulisi kantaa osansa vastuusta henkilöstönsä työllistettävyyden varmistamisessa.

38. Osallistumalla paikalliseen kehitykseen ja aktiivisiin työmarkkinastrategioihin paikallisten työllisyyttä ja/tai sosiaalista osallisuutta edistävien yhteistyökumppanuuksien kautta yritykset voivat supistaa laajan rakenneuudistuksen sosiaalisia ja paikallisia vaikutuksia.

ESR-asetuksen 6 artiklaan perustuvien "Paikallista pääomaa sosiaalisiin tarkoituksiin" - kokeiluhankkeiden yhteydessä luotu Fundación Empresa y Sociedad (FES) on mielenkiintoinen esimerkki yksityisyriyten osallistumisesta sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseen. Siinä tuetaan mikrohankkeita, lähinnä mikroyrityksiä, epäsuotuisalla alueella Madridissa. Hankkeen yhteydessä myönnettävien mikrotukien lisäksi käytössä on järjestelmä, jossa yksityisyriyten ammatillaiset antavat neuvontaa maksutta. FES on myös saanut hankittua lisätukea mikrolainoina annettavan lisärahoituksen ja yksityisyriyten lahjoittamien tietoteknisten laitteiden muodossa.

2.1.4. Ympäristövaikutusten ja luonnonvarojen hallinnointi

39. Yleensä luonnonvarojen käytön tai saastepäästöjen ja jätteiden vähentäminen voi pienentää ympäristövaikutuksia. Liiketoiminnalle voi olla hyötyä myös energia- ja jätelaskujen pienentämisestä sekä tuotantopanoksen ja puhdistuskustannusten alentamisesta. Yksittäiset yritykset ovat todenneet, että resurssien käytön rajoittaminen voi johtaa tuottavuuden ja kilpailukyvyn kasvuun.

Yleensä ympäristöalalla tehdyissä investoinneissa kaikki osapuolet voittavat: sekä liiketoiminta että ympäristö. Tämä periaate on vahvistettu useina vuosina, ja viimeksi se todettiin komission kuudennessa ympäristöä koskevassa toimintaohjelmassa. Ohjelmassa kerrotaan, kuinka Euroopan unioni ja jäsenvaltioiden hallitukset voivat auttaa yrityksiä kartoittamaan markkinamahdollisuudet ja tekemään investointeja, jotka hyödyttävät sekä taloutta että ympäristöä. Siinä vahvistetaan useita muita yrityksille suunnattuja toimia: laaditaan ohjelma, jolla autetaan yrityksiä ymmärtämään ja noudattamaan Euroopan yhteisön ympäristövaatimuksia, otetaan käyttöön kansallisia ja silti yhdenmukaistettuja järjestelmiä, jolla kartoitetaan ja palkitaan ekologisesti kestäväällä tavalla toimivat yritykset, sekä rohkaistaan vapaaehtoisia sitoumuksia ja sopimuksia.

40. Hyvä esimerkki lähestymistavasta, jonka avulla viranomaiset voivat tehdä yhteistyötä yritysten kanssa, on yhdennetty tuotepolitiikka. Yhdennetyn tuotepolitiikan tarkoituksena on ottaa huomioon tuotteiden vaikutukset koko niiden elinkaaren aikana ja saada yritykset ja muut sidosryhmät mukaan hakemaan kustannustehokkuudeltaan parhaimpia toimintatapoja. Tätä

politiikkaa voidaan siis pitää lujina puitteina yritysten sosiaalisen vastuun edistämiseksi ympäristöalalla.

Toinen yritysten sosiaalisen vastuun soveltamista helpottava väline on yhteisön ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmä (EMAS) (ISO 19000). EMAS-järjestelmä rohkaisee yrityksiä perustamaan vapaaehtoisesti työpaikkakohtaisia tai koko yrityksen laajuisia ympäristö- ja auditointijärjestelmiä, joilla edistetään ympäristönsuojelun tason jatkuvaa parantamista. Ympäristölausunto on julkinen, ja sen validoivat akkreditoituneet ympäristötodentajat.

41. Yritykset ovat myös tietoisia ympäristönsuojelun tason paranemiseen liittyvistä mahdollisuuksista ja pyrkivät järjestelmällisesti hyötymään niistä:

Euroopan ympäristötehokkuutta koskeva aloite (European Eco-Efficiency Initiative, EEEI) on *World Business Council for Sustainable Development* - ja *European Partners for the Environment* -järjestöjen yhdessä Euroopan komission kanssa toteuttama aloite, jonka tarkoituksena on integroida ympäristötehokkuus kaikkeen liiketoimintaan Euroopassa ja Euroopan unionin teollisuus- ja talouspolitiikkaan (<http://www.wbcd.ch/eurint/eeei.htm>).

2.2. Yritysten sosiaalisen vastuun ulkoinen ulottuvuus

42. Yritysten sosiaalinen vastuu ulottuu yrityksen ovien ulkopuolelle paikalliseen yhteisöön, ja siihen liittyy työntekijöiden ja osakkeenomistajien lisäksi monenlaisia sidosryhmiä: liikekumppaneita ja hankkijoita, viranomaisia sekä paikallisyhteisöjä ja ympäristöä edustavia kansalaisjärjestöjä. Monikansallisten investointien ja maailmanlaajuisten hankintaketjujen maailmassa yritysten sosiaalisen vastuun on ulotuttava myös Euroopan rajojen ulkopuolelle. Nopea maailmanlaajuistuminen on pitänyt vireillä keskustelua maailmanlaajuisten ohjausjärjestelmän asemasta ja kehittämisestä: yritysten vapaaehtoisen sosiaalisen vastuun voidaan osaltaan katsoa edistävän tätä tavoitetta.

2.2.1. Paikallisyhteisöt

43. Yritysten sosiaalinen vastuu tarkoittaa myös yritysten integroitumista paikalliseen taustaansa, olipa kyse sitten Euroopasta tai koko maailmasta. Yrityksistä on etua ympäröivälle yhteisölle ja varsinkin paikallisyhteisölle – koituuhan niistä työpaikkoja, palkkaa ja etuuksia sekä verotuloja. Toisaalta yritykset ovat riippuvaisia toimintapaikkojensa yhteisöjen terveydestä, vakaudesta ja varakkuudesta. Yritykset esimerkiksi palkkaavat suurimman osan työntekijöistään paikallisilta työmarkkinoilta, ja siksi niille on suoraa etua siitä, että paikallisella tasolla on saatavilla yrityksen tarvitsemää ammattitaitoa. Lisäksi pk-yritykset löytävät usein suurimman osan asiakkaistaan ympäröivältä alueelta. Yrityksen maine sijaintipaikkakunnallaan ja sen imago työnantajana, tuottajana sekä myös paikallisena toimijana vaikuttavat epäilemättä sen kilpailukykyyn.
44. Yritykset ovat myös vuorovaikutuksessa paikallisen fyysisen ympäristönsä kanssa. Jotkin yritykset ovat tuotannossaan tai palvelujen tarjoamisessaan riippuvaisia puhtaasta ympäristöstä, joko puhtaasta ilmasta tai vedestä taikka ruuhkattomista teistä. Paikallinen fyysinen ympäristö voi vaikuttaa myös yrityksen kykyyn hankkia työntekijöitä alueelleen. Toisaalta yritys voi olla vastuussa useasta saastuttamisen muodosta: melusta, valosta, veden saastumisesta, ilmaan joutuvista päästöistä, maaperän saastumisesta sekä

kuljetuksiin ja jätteenpoistoon liittyvistä ympäristöongelmista. Ympäristötietoisimmat yritykset osallistuvat tämän vuoksi usein kahdella tavalla yhteisön valistukseen ympäristöasioissa.

45. Monet yritykset osallistuvat yhteisön yhteisten asioiden hoitoon esimerkiksi tarjoamalla ylimääräisiä ammatillisia koulutuspaikkoja, avustamalla ympäristöjärjestöjä, ottamalla palvelukseen sosiaalisesti syrjäytyneitä, tarjoamalla lapsenhoitopalveluja, tekemällä yhteistyötä yhteisöjen kanssa, tukemalla paikallisia urheilujärjestöjä ja kulttuuritapahtumia tai antamalla lahjoituksia hyväntekeväisyyteen.
46. Positiivisten suhteiden kehittäminen paikallisyhteisöön ja sosiaalisen pääoman lisääminen tällä tavoin ovat erityisen tärkeitä muille kuin paikallisille yrityksille. Monikansalliset yritykset hyödyntävät yhä enemmän näitä suhteita tukeakseen tytäryhtiöidensä integroitumista sijaintipaikkojensa erilaisille markkinoille. Jos yritys tuntee paikalliset toimijat, paikallisympäristön traditiot ja vahvuudet, sillä on hallussaan omaisuutta, jonka se voi muuttaa rahaksi.

Rahoituslaitokset voivat olla erityisessä asemassa, koska ne voivat investoida yhteisöön tekemällä suoria investointeja tiettyjä yhteisöjä tai vaalipiirejä hyödyttäviin hankkeisiin varsinkin taloudellisesti epäsuotuisilla alueilla. Tällaiset investoinnit ovat yleensä lainoja edullisten asuntojen rakennushankkeisiin tai talletuksia yhteisön kehityspankkeihin joko markkinakurssien mukaisesti tai niiden alle.

Jotkin yritykset ovat todenneet, että yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen saatavuudella kohtuullisin hinnoin on tärkeä aseman eurooppalaisessa yhteiskuntamallissa, ja silloin, kun kyseisten palvelujen saatavuutta kohtuullisin hinnoin ei ole taattu lainsäädännöllä, nämä yritykset pyrkivät takaamaan ne osana sosiaalista vastuutaan. Lisäksi Euroopan ammatillinen yhteistyöjärjestö (EAY) ja julkisten yritysten Euroopan keskus (CEEP) esittivät kesäkuussa 2000 yhteisen ehdotuksen yleishyödyllisten palvelujen peruskirjaksi.

2.2.2. *Liikekumppanit, hankkijat ja kuluttajat*

47. Työskentelemällä tiiviisti liikekumppaneiden kanssa yritykset voivat yksinkertaistaa toimintaa, vähentää kustannuksia ja parantaa laatua. Hankkijoita ei aina valita yksinomaan tarjouskilpailumenettelyllä. Suhteet tytäryhtiöihin, yhteisyrityksiin ja franchising-yrittäjiin ovat yhtä lailla tärkeitä. Pitkällä aikavälillä suhteiden kehittäminen voi johtaa kohtuullisiin hintoihin, sopimusehtoihin ja odotuksiin sekä laadukkuuteen ja toimitusten luotettavuuteen. Ottaessaan käyttöön sosiaalisesti ja ympäristöllisesti vastuullisia käytänteitä kaikkien yritysten on kuitenkin noudatettava asiaankuuluvia EU-sääntöjä ja kansallista kilpailulainsäädäntöä.
48. Suuryritykset ovat pienempien yritysten liikekumppaneita joko näiden asiakkaina, alihankkijoina, alihankkijoina tai kilpailijoina. Yritysten olisi oltava tietoisia siitä, että niiden sosiaaliseen suorituskykyyn voivat vaikuttaa niiden kumppaneiden ja hankkijoiden käytänteet koko hankintaketjussa. Yritysten sosiaalisen vastuun vaikutukset eivät rajoitu itse yritykseen, vaan ne koskevat myös yrityksen liikekumppaneita. Tämä koskee varsinkin suuryrityksiä, jotka ovat ulkoistaneet osan tuotannostaan tai palveluistaan ja jotka sen vuoksi ovat saaneet lisää sosiaalista vastuuta hankkijoidensa ja henkilöstönsä osalta, koska toisinaan näiden hankkijoiden taloudellinen hyvinvointi riippuu suurelta osin tai jopa kokonaan yhdestä suuryrityksestä.

49. Jotkin suuryritykset osoittavat sosiaalista vastuutaan edistämällä yrittäjyyteen perustuvia aloitteita alueellaan. Esimerkkeinä tällaisista toimista voidaan mainita suuryritysten uusille yrityksille tai pk-yrityksille tarjoamat neuvontajärjestelmät tai niiden pienemmille yrityksille antama apu sosiaalisessa raportoinnissa ja tiedotus omista sosiaalisen vastuun käytänteistään.
50. Riskipääomasijoitukset ovat suuryritysten toinen tapa helpottaa uusien innovatiivisten yritysten kehittämistä. Riskipääomasijoittaminen tarkoittaa, että suuryritys hankkii vähemmistöosuuden lupaavasta uudesta yrityksestä ja edistää yrityksen kehittämistä. Tästä koituu molemmille kumppaneille monenlaisia etuja, esimerkiksi suuryritys saa paremman otteen innovatiivisesta kehityksestä ja pienyritys saa helpommin rahoitusta ja pääsee helpommin markkinoille.
51. Osana sosiaalista vastuutaan yritysten odotetaan tuottavan tehokkaalla, eettisellä ja ympäristötietoisella tavalla tuotteita ja palveluita, joita kuluttajat tarvitsevat ja haluavat. Yritykset, jotka kehittävät pysyviä suhteita asiakkaisiinsa keskittymällä siihen, että yrityksen koko organisaatio ymmärtää asiakkaiden tarpeet ja halut ja tarjoaa asiakkaille korkeaa laatua, turvallisuutta, luotettavuutta ja palveluita, ovat todennäköisesti tuottavampia. Hyvä esimerkki yritysten sosiaalisesta vastuusta on periaate, jonka mukaan suunnittelussa otetaan huomioon kaikki ihmiset (eli suunnitellaan tuotteet ja palvelut niin, että ne ovat mahdollisen monen, myös vammaisten, käytettävissä).

2.2.3. Ihmisoikeudet

52. Yritysten sosiaalisella vastuulla on voimakas ihmisoikeuslottuvuus varsinkin kansainvälisten toimien ja maailmanlaajuisten hankintaketjujen yhteydessä. Tämä seikka tunnustetaan kansainvälisissä sopimuksissa, esimerkiksi ILO:n kolmikantajulistuksessa monikansallisista yrityksistä ja sosiaalipolitiikasta sekä OECD:n toimintaohjeissa monikansallisille yrityksille. Ihmisoikeudet ovat erittäin monimutkainen kysymys, joka aiheuttaa poliittisia, oikeudellisia ja moraalisia ongelmia. Yrityksillä on edessään haastavia kysymyksiä: miten kartoittaa, mitkä asiat kuuluvat yritysten ja mitkä julkisen vallan edustajien vastuulle, miten valvoa sitä, kunnioittavatko liikekumppanit yrityksen perusarvoja, ja miten lähestyä maita, joissa ihmisoikeuksia loukataan yleisesti, ja toimia näissä maissa? Euroopan unionin velvollisuutena on yhteistyöpolitiikkansa puitteissa taata työnormien, ympäristönsuojelunormien ja ihmisoikeuksien noudattaminen, ja sen haasteena on varmistaa, että sen kehitysyhteistyöpolitiikka, kauppapolitiikka ja eurooppalaisten investointien edistämiseen perustuva, kehitysmaiden yksityissektoria koskeva kehittämisstrategia ovat keskenään täysin johdonmukaisia.
53. Merkittävä uudistus Cotonoun sopimuksessa on, että korruption torjunta tunnustetaan keskeiseksi kohdaksi ja että sopimuksessa nimenomaan viitataan korruptioon merkittävänä kehitysongelmana, joka on ratkaistava. Vakavat korruptiotapaukset, korruptioon johtava lahjonta mukaan luettuna, voivat olla perusteena yhteistyön lopettamiselle. Sopimukseen sisällytetyn korruptiota koskevan lausekkeen tarkoituksena on antaa yksiselitteinen merkki tuensajille ja edistää eurooppalaisten sijoittajien ja muiden toimijoiden

toiminnan avoimuutta. EU ja AKT-maat ovat sopineet tällaisten korruptiotapausten käsittelyssä sovellettavasta erityisestä menettelystä (9 artikla).

54. Koska paineet kansalaisjärjestöjen ja kuluttajaryhmien taholta kasvavat, yritykset ja toimialat ottavat yhä enemmän käyttöön käytännesääntöjä, jotka kattavat työolot, ihmisoikeudet ja ympäristönäkökohdat varsinkin yritysten alihankkijoiden ja hankkijoiden osalta. Syyt käytännesääntöjen laatimiseen vaihtelevat, niiden tarkoituksena on muassa parantaa yrityksen imagoa ja vähentää kuluttajien kielteisiin reaktioihin liittyviä riskejä. Käytännesäännöt eivät kuitenkaan ole vaihtoehto lainsäädännölle ja sitoville säännöille kansallisella, Euroopan unionin ja kansainvälisellä tasolla: sitovilla säännöillä taataan kaikkiin sovellettavaihin vähimmäisnormit, kun taas käytännesäännöillä ja muilla vapaaehtoisilla aloiteilla voidaan ainoastaan täydentää kyseisiä normeja ja edistää korkeatasoisempia normeja.

Tanskalainen elinkeinoalojen liitto on laatinut ihmisoikeuksia koskevat ohjeet teollisuudelle kehottaen yrityksiä noudattamaan samantasoista sosiaalista vastuuta uudessa isäntämaassaan kuin kotimaassaan.

Yhä useammat monikansalliset yritykset ovat nimenomaisesti sitoutuneet käytännesääntöissään ihmisoikeuksien noudattamiseen, ja yhä useammat jälleenmyyjät Euroopassa soveltavat eettisiä tuotantonormeja maahantuomiinsa tuotteisiin. EuroCommerce antoi vuonna 1998 suosituksen sosiaalisista ostoehdoista, jotka kattavat lapsi-, pakko- ja vankityövoiman.

Myös Euroopan tason työmarkkinaosapuolet ovat allekirjoittaneet varsinkin tekstiili- ja vaatetusalalla ja kaupan alalla useita käytännesääntöjä, joita komissio pitää myönteisinä.

55. Yhä enemmän myös tunnustetaan, että yrityksen työntekijöiden ihmisoikeuksia ja paikallisyhteisöjä koskevien yrityksen toimien vaikutukset ulottuvat työhön liittyviä oikeuksia laajemmalle. Näin on esimerkiksi epävarmoissa tilanteissa, joissa yritykset toimivat ihmisoikeuksia loukanneiden valtion turvallisuusjoukkojen kanssa.

Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus kokosi yhteistyössä Yhdysvaltojen kanssa työryhmän, johon kuuluu johtavia yrityksiä öljy-, kaasu- ja kaivosalalla sekä ihmisoikeuksia edistäviä kansalaisjärjestöjä. Työryhmän työn tuloksena hyväksyttiin joulukuussa 2000 turvallisuutta ja ihmisoikeuksia koskevat kaivannais- ja energia-alojen yritysten vapaaehtoiset periaatteet (Voluntary Principles on Security and Human Rights for companies in the Extractive and Energy Sectors).

56. Vaikka vapaaehtoiset käytännesäännöt voivatkin osaltaan edistää kansainvälisiä työnormeja, niiden tehokkuus riippuu niiden asianmukaisesta täytäntöönpanosta ja tarkastamisesta. Käytännesäännöt voivat esimerkiksi velvoittaa usean monikansallisen yrityksen alihankkijoina toimivat yritykset noudattamaan monia erilaisia kriteereitä palkan, työtuntien ja muiden sosiaalisten olojen osalta. Käytännesääntöjen tulisi siksi perustua ILO:n keskeisiin yleissopimuksiin, jotka on todettu työn perusperiaatteita ja -oikeuksia koskevassa ILO:n julistuksessa (1998) ja OECD:n toimintaohjeissa monikansallisille yrityksille, ja niissä olisi edellytettävä työmarkkinaosapuolten sekä kehitysmaiden asiaankuuluvien osapuolten osallistumista.

57. Käytännėsääntöjä tulisi soveltaa organisaation ja tuotantoketjun joka tasolla. Jatkuvan vuoropuhelun yhteydessä on tärkeää, että yritykset antavat kaikki käytännėsääntöjä koskevat tiedot myös paikallisyhteisöille. Yhtä lailla on tärkeää kouluttaa paikallisjohtoa, työntekijöitä ja yhteisöjä panemaan täytäntöön käytännėsäännöt asianmukaisella tavalla. Käytännėsääntöjen yhteydessä on lisäksi korostettava kehittämisprosessia – normeja ja itse käytännėsääntöjä on parannettava jatkuvasti. Lapsityövoiman yhteydessä yritysten ei pitäisi ainoastaan tyytyä noudattamaan ILO:n sopimusten määräystä, jonka mukaan lapsityövoimaa käyttävät toimeksisaajat on erotettava, vaan niiden olisi myös esimerkiksi lievitettävä osaltaan lasten köyhyyttä auttamalla lapsia pääsemään koulutuksen piiriin.
58. Ihmisoikeuksien kunnioittamista ja käytännėsääntöjen noudattamista on valvottava jatkuvasti. Valvonta olisi kehitettävä ja toteutettava huolellisesti laadittujen normien ja sääntöjen mukaisesti, joita olisi sovellettava organisaatioihin ja yksittäisiin henkilöihin, jotka suorittavat niin kutsutun "sosiaalisen auditoinnin". Seuranta on tärkeä osatekijä käytännėsääntöjen uskottavuuden takaamisessa, ja erilaisten sidosryhmien, esimerkiksi viranomaisten, ammattijärjestöjen ja kansalaisjärjestöjen, tulisi osallistua siihen. Sisäisten ja ulkoisten tarkastusjärjestelmien välinen tasapaino voisi parantaa niiden kustannustehokkuutta varsinkin pk-yrityksissä. Käytännėsäännöistä on siis tehtävä avoimempia ja niiden raportointimenetelmiä on parannettava.

Euroopan parlamentti hyväksyi 15.1.1999 päätöslauselman "EU:n normeista eurooppalaisille kehitysmaissa toimiville yrityksille: kohti eurooppalaisia menettelysääntöjä", jossa se kehotti laatimaan eurooppalaiset menettelysäännöt, jotka edistäisivät vapaaehtoisten käytännėsääntöjen kansainvälisiin normeihin perustuvaa yhdenmukaistamista ja eurooppalaisen seurantafoorumien perustamista ja joihin sisältyisi valitusmenettelyä ja korjaustoimenpiteitä koskevat säännökset.

2.2.4. *Maailmanlaajuiset ekologiset huolenaiheet*

59. Koska yrityksiin liittyvät ympäristöongelmat eivät tunne valtioiden rajoja ja yritykset hyödyntävät resursseja kaikkialla maailmassa, yritykset toimivat myös suhteessa maailmanlaajuiseen ympäristöönsä. Tämän vuoksi ne voivat noudattaa sosiaalista vastuutaan sekä kansainvälisesti että Euroopassa. Ne voivat esimerkiksi kannustaa ympäristönsuojelun tason parantamiseen koko hankintaketjussaan yhdenmukaisen tuotepolitiikan kautta ja hyödyntää laajemmin eurooppalaisia ja kansainvälisiä johtamis- ja tuotekohtaisia välineitä. Yritysten investoinneilla ja toiminnalla kolmansissa maissa voi olla suoria vaikutuksia kyseisten maiden sosiaaliseen ja taloudelliseen kehitykseen.
60. Keskustelu liike-elämän asemasta kestäväen kehityksen saavuttamisessa nousee maailmanlaajuisesti yhä tärkeämmälle sijalle. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin on käynnistänyt Global Compact -aloitteen, jolla liike-elämä pyritään saamaan yhteistyöhön maailmanlaajuisen sosiaalisten ja ekologisten parannusten saavuttamiseksi. Kestäväen kehitystä edistetään myös OECD:n toimintaohjeissa monikansallisille yrityksille. Komission tiedonannossa "Kymmenen vuotta Rion konferenssin jälkeen: Valmistautuminen kestäväen kehityksen huippukokoukseen vuonna 2002" [KOM(2001) 53] on lisää yksityiskohtaisia tietoja siitä, miten yritykset voivat osaltaan edistää maailmanlaajuisia kestäväen kehitystä.

3. KOKONAISVALTAINEN LÄHESTYMISTAPA YRITYSTEN SOSIAALISEEN VASTUUSEEN

61. Vaikka yritykset tunnustavat entistä enemmän sosiaalisen vastuunsa, monet niistä eivät vielä ole ottaneet käyttöön tämän vastuun huomioon ottavia johtamiskäytänteitä. Kun yritysten on sisällytettävä sosiaalinen vastuunsa koko hankintaketjun päivittäiseen hallintoon, niiden työntekijät ja johtajat tarvitsevat koulutusta ja uudelleen koulutusta hankkiakseen tarvittavat taidot ja pätevyudet. Uraa uurtavaa työtä tällä alalla tehneet yritykset voivat auttaa valtavirtaistamaan sosiaalisesti vastuullisia käytänteitä levittämällä parhaita toimintatapoja.
62. Vaikka vain yritykset itse voivat alkaa soveltaa yritysten sosiaalista vastuuta, sidosryhmät, varsinkin työntekijät, kuluttajat ja sijoittajat, voivat – omasta puolestaan tai toisten sidosryhmien puolesta esimerkiksi työoloja, ympäristöä ja ihmisoikeuksia koskevissa kysymyksissä – olla määräävässä asemassa kannustamassa yrityksiä ottamaan käyttöön sosiaaliseen vastuuseen liittyviä käytänteitä. Nämä sidosryhmät vaativat todellista avoimuutta yritysten sosiaalisen ja ekologisen suorituskyvyn osalta.

3.1.

Sosiaalisesti vastuullinen hallinto

63. Yritykset hoitavat vastualueensa ja suhteensa sidosryhmiinsä erilaisin menettelytavoin, jotka perustuvat alakohtaisiin ja kulttuurisiin eroihin. Aluksi yritykset yleensä hyväksyvät toiminta-ajatuksen, käytännestännöt tai julistuksen, jossa todetaan yrityksen tarkoitus, perusarvot ja vastuu sidosryhmiä kohtaan. Näiden arvojen on seuraavaksi heijastuttava koko organisaation toimintaan sen toimintalinjojen tasolta päivittäisiin päätöksiin asti. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sosiaalisen tai ekologisen ulottuvuuden lisäämistä suunnitelmiin ja talousarvioihin ja yrityksen suorituskyvyn arvioimista näillä aloilla, "paikallisyhteisön neuvonantavien komiteoiden" perustamista, sosiaalisten ja ympäristöauditointien toteuttamista ja jatkokoulutusohjelmien luomista.
64. Kun yritysten sosiaaliseen vastuuseen liittyvistä kysymyksistä tulee erottamaton osa yrityksen strategista suunnittelua ja tavanomaista toimintaa, johtajien ja työntekijöiden on tehtävä liiketoimintaa koskevat päätökset myös muiden kriteereiden perusteella kuin niiden, jotka heidät on aiemmin koulutettu ottamaan huomioon. Perinteiset organisaatiomallit, strategiajohtaminen ja liiketoiminnan etiikkakaan eivät aina anna riittäviä valmiuksia yritysten johtamiseen tässä uudessa ympäristössä.
65. Koska yritysten sosiaalinen vastuu on sisällytettävä nykyisten johtajien ja työntekijöiden koulutukseen ja on ennakoitava ammattitaidot, joita tulevaisuuden johtajilta ja työntekijöiltä vaaditaan, liiketoiminnan etiikkaa käsittelevistä kursseista ja moduuleista tulee tavanomainen osa kaupallisen alan tutkintoja. Tällaiset opintojaksot kattavat yleensä kuitenkin vain rajallisen osan yrityksen sosiaalisesta vastuusta.

CSR Europe ja Copenhagen Centre ovat käynnistäneet ohjelman, jonka tavoitteena on saattaa yhteen liike- ja akateemiset yhteisöt kartoittamaan ja käsittelemään yritysten sosiaalista vastuuta koskevia yrityssektorin koulutustarpeita, jotta voitaisiin perustaa ja monipuolistaa yritysten sosiaalista vastuuta käsitteleviä opintojaksoja kaikilla opiskelutasoilla. (http://www.csreurope.org/csr_europe/Activities/programmes/Universities/universities.htm)

Sosiaaliseen vastuuseen liittyvä raportointi ja auditointi

66. Useat monikansalliset yritykset esittävät nykyään sosiaalista vastuuta käsitteleviä kertomuksia. Ympäristöä, terveyttä ja turvallisuutta käsittelevät kertomukset ovat yleisiä toisin kuin ihmisoikeuksia ja lapsityövoimaa käsittelevät kertomukset. Lisäksi yritykset toteuttavat sosiaalista raportointia ja yritysten sosiaalista vastuuta hyvin erilaisilla tavoilla. Jotta kertomuksista olisi hyötyä, on päästävä maailmanlaajuiseen yhteisymmärrykseen annettavien tietojen tyypistä, raportointimuodosta ja arviointi- ja auditointimenettelyjen luotettavuudesta.
67. Vain harvat yritykset antavat yksityiskohtaisia tietoja toimintalinjoistaan ja toiminnastaan henkilöstöhallintoa ja työllisyyttä koskevissa kysymyksissä, esimerkiksi neuvottelujen ja tunnistamisen, henkilöstön kuulemisen ja hallituksen vastuun osalta. Eurooppa-neuvoston kehotuksesta perustettu [teollisuuden muutosten taloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia käsittelevä korkean tason työryhmä](#) kehotti tämän vuoksi vuonna 1998 yli 1000 työntekijän yrityksiä julkaisemaan vapaaehtoisesti muutoksenhallintaraportteja, toisin sanoen työllisyyttä ja työoloja käsitteleviä vuotuisia raportteja. Ryhmä totesi, että raporttia laadittaessa olisi neuvoteltava työntekijöitten ja heidän edustajiensa kanssa maassa vallitsevan käytännön mukaisesti. Ryhmä ehdotti puitteita, joiden yhteydessä käsiteltäisiin työllisyyttä ja työoloja koskevia toimintalinjoja, käytänteitä ja toimintaa, varsinkin rakennemuutoksen ennakoimista, viestintää, työntekijöiden osallistumista ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua, yleissivistävää ja ammatillista koulutusta, työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta sekä yhtäläisiä mahdollisuuksia.
68. Muutosten vaikutuksia käsittelevän korkean tason työryhmän ehdotuksen mukaisesti komissio esitti sosiaalisessa toimintaohjelmassaan Euroopan muutoksenseurantakeskuksen perustamista edistyksellisenä keinona ennakoida ja hallita muutosta. Dublinin säätö on nyt sisällyttänyt kyseisen aloitteen nelivuotiskautta koskevaan jatkuvaan työohjelmaansa korostaen, että keskuksella on tärkeä tehtävä auttaa ymmärtämään ja ennakoimaan muutosta, jotta voidaan tehdä parempia päätöksiä, sekä luotettavaa ja puolueetonta tietoa tarjoamalla auttaa keskeisiä toimijoita ymmärtämään, ennakoimaan ja hallitsemaan elinkeinoelämän muutoksia.
69. Julkisissa aloitteissa tuetaan entistä enemmän sosiaalisen ja ympäristöön liittyvän raportoinnin kehittämistä.

Ympäristöasioiden kirjaamisesta, laskennasta ja julkistamisesta yritysten tilinpäätöksissä ja toimintakertomuksissa 30. toukokuuta 2001 annetun komission suosituksen odotetaan edistävän huomattavasti merkityksellisen, vertailukelpoisen tiedon kokoamista EU:n ympäristökysymyksistä

(http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/company/account/news/01-814.htm).

Kauppaneuvottelujen yhteydessä komissio on käynnistänyt WTO-neuvottelujen ehdotettua uutta kierrosta koskevan kestävä kehityksen vaikutusten arviointimenettelyn ja sitoutunut toteuttamaan muiden kauppaneuvottelujen – esimerkiksi parhaillaan käynnissä olevien EU:n sekä Chilen ja Mercosurin välisten neuvottelujen – sosiaalisten vaikutusten arvioinnin.

Tanskalainen [sosiaali-indeksi](#) on sosiaaliasioiden ministeriön kehittämä itsearviointiväline, jolla mitataan, missä määrin yritys täyttää sosiaalisen vastuunsa. Sosiaali-indeksi annetaan

numerona välillä 0–100, ja sen avulla on helppo ilmaista yrityksen sosiaalisen vastuullisuuden taso työntekijöille ja ulkopuolisille sidosryhmille.

Uusia taloussäädöksiä koskevan Ranskan lainsäädännön 64 artiklassa yrityksiä vaaditaan ottamaan toimintansa sosiaaliset ja ympäristölliset seuraukset huomioon vuosikertomuksessaan. Lainsäädäntöä sovelletaan listattuihin yrityksiin vuoden 2001 vuosikertomuksesta ja muihin yrityksiin vuoden 2002 vuosikertomuksesta lähtien. Kertomusten sisältö määritellään soveltamissäädöksessä.

70. Useat organisaatiot kehittävät standardeja sosiaalista laskentatointa, raportointia ja auditointia varten. Standardeilla pyritään löytämään erilaisia lähestymistapoja: standardit voivat kuvata prosessia tai mitata suorituskykyä, ne voivat olla vapaaehtoisia tai pakollisia ja koskea yksittäistä tai useaa kysymystä, ja vai harva niistä kattaa koko yritysten sosiaalisen vastuun kirjon.
71. Merkittävässä kansainvälisissä aloitteissa keskitytään sosiaalisten standardien maailmanlaajuistumiseen, tietojen julkisuuteen ja sosiaalisten raporttien kehittämiseen. Tällaisia ovat Social Accountability 8000 -standardi ja Global Reporting -aloite. Kaikkiin kulttuureihin ja maihin sovellettävien maailmanlaajuisten standardien kehittäminen on kuitenkin monimutkaista ja aiheuttanut paljon väittelyä. Kansainvälisesti hyväksytyt standardit, esimerkiksi ILO:n yleissopimukset sellaisina kuin ne on todettuina vuoden 1998 julistuksessa, ovat universaalin luonteensa vuoksi asianmukaisin perusta tällaisille aloitteille.

Vastauksena käytännesääntöjen moninaisuudelle SAI (Social Accountability International) on kehittänyt työoloja koskevan standardin ja järjestelmän, jonka avulla voidaan riippumattomasti tarkastaa, noudattavatko tuotantolaitokset näitä standardeja. Standardi, Social Accountability 8000 (SA8000) (<http://www.cepaa.org/introduction.htm>), ja sen tarkastusjärjestelmä perustuvat laadun takaamista koskeviin vakiintuneisiin (esimerkiksi ISO 9000 -standardia varten käytettyihin) liiketoimintastrategioihin lisäten joitakin osa-alueita, joita ihmisoikeusasiantuntijat pitävät sosiaalisen auditoinnin kannalta olennaisina.

Ympäristökysymyksissä Global Reporting -aloitetta pidetään tällä hetkellä parhaana toimintatapana. Sen kestävä kehityksen raportointia koskevat suuntaviivat mahdollistavat yritysten välisen vertailun. Global Reporting -aloitteen kestävä kehityksen raportointia koskeviin suuntaviivoihin sisältyy myös sosiaalista raportointia koskevia kunnianhimoisia suuntaviivoja. Kestävä kehityksen strategiaa koskevassa komission tiedonannossa todettiin, että *kaikkia pörssiyhtiöitä, joilla on vähintään 500 työntekijää, pyydetään julkaisemaan osakkeenomistajille tarkoitettua vuosikertomuksessaan tietoja, jotka osoittavat menestymistä taloudellisten, ympäristöön liittyvien ja sosiaalisten näkökohtien perusteella.*

72. Yrityksille ja varsinkin pk-yrityksille on tarjottava ohjausta ja välineitä, joiden avulla yritykset voivat raportoida yritysten sosiaalista vastuuta koskevista toimintalinjoistaan, menettelyistään ja suorituskyvystään tehokkaalla tavalla. Jakamalla kokemuksiaan ja tarjoamalla taitojaan kapasiteetin kehittämisessä urauurtavaa työtä sosiaalisen vastuun parissa tekevät suuryritykset voivat tukea pk-yrityksiä tällä alalla.
73. Riippumattomien kolmansien osapuolten on tarkastettava sosiaalista vastuuta koskevissa kertomuksissa olevat tiedot, jotta voidaan välttää kritiikki, jonka mukaan kyseiset raportit ovat vain suhdetoimintaa ilman todellista sisältöä. Monet yritykset alkavatkin jo tarjota tällaisia palveluita; nämä palvelut on suoritettava hyväksytyjen vaatimusten mukaisesti. Sidoryhmien, myös ammattijärjestöjen ja kansalaisjärjestöjen, osallistuminen voisi parantaa tarkastuksen laatua.

Työpaikan laatu

74. Työntekijät ovat tärkeitä sidosryhmiä yrityksille. Lisäksi yritysten sosiaalisen vastuun soveltaminen edellyttää ylimmän johdon sitoutumista sekä myös innovatiivista ajattelua ja näin ollen uusia taitoja sekä työntekijöiden ja heidän edustajiensa entistä suurempaa osallistumista kaksisuuntaiseen vuoropuheluun, joka voi olla perustana jatkuvalla palautteella ja toiminnan mukauttamiselle. Työntekijöiden edustajien kanssa käytävä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu, jonka kautta yrityksen ja sen työntekijöiden suhteet pääasiallisesti määräytyvät, on tämän vuoksi tärkeää sovellettaessa sosiaalisesti vastuullisia käytäntöjä entistä laajemmin.
75. Yritysten sosiaaliseen vastuuseen liittyvät kysymykset ovat laaja-alaisia ja vaikuttavat käytännössä kaikkiin yrityksen toimintoihin, minkä vuoksi työntekijöiden edustajia on kuultava laajasti toimintaperiaatteita, suunnitelmia ja toimenpiteitä koskevissa asioissa, kuten esitetään komission ehdotuksessa työntekijöille tiedottamista ja heidän kuulemistaan koskevista yleisistä puitteista Euroopan yhteisössä annettavaksi direktiiviksi [KOM(98) 612]. Lisäksi työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua on laajennettava siten, että se kattaa yritysten sosiaalisen ja ekologisen suorituskyvyn parantamiseen tähtäävät kysymykset ja välineet, kuten tietoisuuden lisäämisen johdon ja työntekijöiden keskuudessa, koulutusjärjestelmät, yrityksille tarkoitetut ohjausjärjestelmät, jotka koskevat sosiaalista ja ekologista suorituskykyä, ja strategisen johtamisen järjestelmät, joissa otetaan huomioon taloudelliset, sosiaaliset sekä ympäristönäkökohdat.
76. Jotkin yritykset ovat todenneet myös yhteyden ekologisen suorituskyvyn ja laadukkaampien työpaikkojen välillä. Ekologista suorituskykyä voidaan parantaa ottamalla käyttöön puhdasta teknologiaa. Puhdas teknologia sinänsä liittyy yleensä korkeampaan teknologiaan ja palkitseviin työpaikkoihin työntekijöiden kannalta katsottuna. Puhtaan teknologian käyttöönotto voi siis yhtä aikaa lisätä ekologista suorituskykyä ja työtyytyväisyyttä sekä parantaa tuottavuutta.
77. Kun ammattitaidossa esiintyvät puutteet ovat muodostumassa ongelmaksi joillakin aloilla ja yhä useammat työnhakijat ovat kiinnostuneita yritysten työhönottopolitiikasta, eri välineistä voi olla hyötyä, kun pyritään parempaan tiedottamiseen ja avoimuuteen henkilöstöhallinnon parhaiden toimintatapojen alalla. Jo nyt jotkin maat osallistuvat hyviksi työpaikoiksi todettujen yritysten mainostamiseen julkaisemalla parhaiden työnantajien luetteloita.

“50 Best Companies to Work For in the UK”-tutkimus, jota Yhdistyneen kuningaskunnan kauppa- ja teollisuusministeriö sekä UFI-yliopiston (University for Industry) Learndirect-yksikkö sponsoroivat, osoitti, että pienet perheyrietykset voivat olla sosiaalisesti yhtä vastuullisia kuin huipputekniikan alan monikansalliset yritykset.

Mahdollinen aloite EU:n tasolla toteutettavaksi: vuotuisen luettelon julkaiseminen parhaista eurooppalaisista työnantajista voisi olla toimiva väline, jonka avulla olisi mahdollista palkita yrityksiä, jotka johdon asennoitumisen ja toiminnan kautta haluavat tulla hyviksi työpaikoiksi.

78. Lissabonissa kokoontunut Eurooppa-neuvosto korosti ihmisiin investoimisen tärkeyttä, ja komissio onkin neuvoston kehotuksesta selvittämässä, miten voitaisiin ottaa käyttöön edelläkävijäyrityksille osoitettu tunnustus, jotta

voitaisiin entistä painokkaammin korostaa elinikäisen oppimisen ensisijaista asemaa yhtenä eurooppalaisen yhteiskuntamallin perusosana. Vastaavanlaisia palkintoja myönnetään yrityksille, jotka ovat kehittäneet hyviä käytänteitä sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi tai mahdollisuuksien tarjoamiseksi vammaisille.

3.4.

Sosiaalisen vastuun merkit ja ympäristömerkit

79. Kyselytutkimusten⁴ mukaan kuluttajat eivät halua ainoastaan hyviä ja turvallisia tuotteita, vaan he haluavat myös tietää, onko tuotteet tuotettu sosiaalisesti vastuullisella tavalla. Suurin osa eurooppalaisista kuluttajista pitää yrityksen sitoutumista sosiaaliseen vastuuseen tärkeänä, kun he ostavat tuotteita tai palveluja. Tämä johtaa kiinnostaviin markkinointimahdollisuuksiin, sillä merkittävän monet kuluttajat olisivat valmiita maksamaan enemmän tällaisista tuotteista, vaikkakin tällä hetkellä ainoastaan vähemmistö heistä tekee niin. Eurooppalaisten kuluttajien mukaan tärkeimpiä kysymyksiä ovat työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojeleminen, ihmisoikeuksien kunnioittaminen yrityksen kaikissa toiminnoissa ja alihankintaketjussa (toiminnassa ei esimerkiksi käytetä lapsityövoimaa) sekä ympäristön suojeleminen ja varsinkin kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen.
80. Vastauksena tähän kehityssuuntaukseen on luotu yhä enemmän sosiaalisen vastuun merkkejä, joiden käyttöönottajia ovat yksittäiset valmistajat (omat merkit tai brandit), teollisuuden alat, kansalaisjärjestöt ja julkisen vallan edustajat. Kyse on markkinoihin (eikä niinkään säännöksiin) perustuvasta aloitteesta, jonka avulla voidaan välittää positiivista sosiaalista muutosta yritysten ja kuluttajien keskuuteen. Sosiaalisen vastuun merkkejä ja ympäristömerkkejä koskevat aloitteet ovat kuitenkin laajuudeltaan ja mahdollisilta vaikutuksiltaan rajallisia, sillä yleensä ne kohdistuvat ainoastaan yksittäiseen vähittäiskaupan niche-markkinointiin ja koskevat sosiaalisen vastuun merkkien osalta tavallisesti pelkästään tuonti- ja ylellisyystuotteita. Vaikka näiden tuotteiden markkinaosuus on kasvussa, se on silti tästä syystä suhteellisen pieni, mikä osoittaa, että merkkien vaikuttavuutta on tarpeen kehittää.
81. Sosiaalisen vastuun merkit ja ympäristömerkit antavat takeet siitä, että hyödyke on tuotettu ilman hyväksi- tai väärinkäyttöä, mutta ne eivät useinkaan ole riittävän avoimia eikä niiden sisältö ole riittävästi todennettavissa riippumattomalla tavalla. Sosiaalisten merkkien sisältöä ei voi tarkistaa testaamalla varsinaista tuotetta, kuten tuotteen sisältöä tai turvallisuutta koskevien merkintöjen kohdalla on mahdollista. Jotta sosiaalisen vastuun merkit ja ympäristömerkit olisivat uskottavia, niiden yhteydessä olisi suoritettava säännöllisiä työpaikan tarkastuksia.

Euroopan ympäristömerkki koskee tiettyjen tuotteiden ekologista suorituskykyä. Ympäristömerkillä varustettuja tuotteita tuottavien yritysten määrä kasvaa nopeasti. (<http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/>)

⁴

Lähde: MORI (2000).

82. Sosiaalisen vastuun merkkejä koskevien järjestelmien yleistymisen Euroopassa voi olla haitallista merkkien vaikuttavuuden kannalta, sillä kuluttajat saattavat tuntea epävarmuutta, kun käytetyt kriteerit vaihtelevat ja ovat ristiriitaisia ja kun eri merkkien merkitys ei ole tarpeeksi selvä.

Fairtrade Labelling Organizations International on kattojärjestö, joka perustettiin koordinoimaan kansallisia reilun kaupan aloitteita, toteuttamaan ja tehostamaan seurantaohjelmia sekä ottamaan käyttöön yhtenäinen kansainvälinen reilun kaupan merkki.

83. Tarvitaan yhä enemmän keskustelua siitä, onko – sisämarkkinoiden ja kansainvälisten velvoitteiden yhteydessä – hyödyllistä toteuttaa julkisia toimia sosiaalisen vastuun merkkien ja ympäristömerkkien vaikuttavuuden parantamiseksi. Tällaisista toimista voidaan mainita esimerkiksi työsuojelukysymyksiin liittyvä koulutuksen tuki ja tiedottaminen, hyvien toimintatapojen edistäminen yrityksille suunnattuja tunnustuksia sponsoroimalla, useita sidosryhmiä käsittävien kumppanuuksien kehittämisen helpottaminen, sosiaalisen vastuun merkkejä koskevien standardien kehittäminen ja julkisen hankinnan ja verotuksen alan kannustimien käyttäminen merkillä varustettujen tuotteiden edistämiseksi.

3.5.

Sosiaalisesti vastuullinen sijoittaminen

84. Sosiaalisesti vastuullinen sijoittaminen (socially responsible investing, SRI) on viime vuosina tullut erittäin suosituksi perinteisten sijoittajien keskuudessa. Sosiaalisesti ja ekologisesti vastuulliset toimintaperiaatteet ovat sijoittajille hyvä merkki siitä, että sisäinen ja ulkoinen johtaminen on moitteetonta. Tällaisten periaatteiden avulla on mahdollista rajata riskejä mahdollisimman pieniksi ennakoimalla ja estämällä kriisitilanteita, jotka voivat vaikuttaa yrityksen maineeseen ja johtaa osakekurssin romahtamiseen. SRI-rahastojen kysyntä kasvaa Euroopassa nopeasti, ja perinteiset sijoitusyhtiöt ovatkin tuoneet markkinoille yhä enemmän tämän tyyppisiä rahastoja, mutta rahastojen lukumäärästä, koosta ja tuloksista on julkaistu vain vähän tietoja lukuun ottamatta Yhdistynyttä kuningaskuntaa, jossa SRI-sijoitustoiminnan osuus on 5 prosenttia sijoitusten kokonaismäärästä.
85. SRI-rahastot sijoittavat yrityksiin, jotka täyttävät tietyt sosiaaliset ja ekologiset kriteerit. Kriteerit voivat olla negatiivisia, toisin sanoen sijoitustoiminnassa suljetaan pois tupakka-, alkoholi- ja aseteollisuus. Kriteerit voivat olla myös positiivisia, eli sijoituskohteiksi hyväksytään sosiaalisesti edistyksellisiä yrityksiä. Toinen tärkeä vaihtoehto on se, että sijoittajat ryhtyvät osakkeenomistaja-aktivisteiksi ja pyrkivät saamaan yrityksen johdon ottamaan käyttöön sosiaalisesti vastuullisia käytänteitä. Osakkeenomistajien aktivismin odotetaan lisääntyvän sitä mukaa kuin yritysten hallintotapaan liittyvät kysymykset saavat painoarvoa ja eläkerahastot kehittyvät.
86. Jotta sosiaalisesti vastuullinen sijoitustoiminta lisääntyisi, rahoitusmarkkinoilla on kuitenkin parannettava tietoisuutta sen mahdollisesta tuotosta. Yhdistyneeseen kuningaskuntaan perustettiin vuonna 1991 sosiaalista investointitoimintaa käsittelevä foorumi (Social Investment Forum, SIF), ja viime aikoina vastaavia foorumeja on perustettu Ranskaan, Saksaan, Alankomaihin ja Italiaan. Foorumien tehtävänä on toimittaa tietoa yritysten sosiaaliseen vastuuseen liittyvistä toimintalinjoista sekä edistää sosiaalisesti

vastuullisen sijoitustoiminnan kehitystyötä ja kannustaa siihen. Sosiaalisesti vastuullisen sijoitustoiminnan kehittämistä varten on suunniteltu perustettavaksi eurooppalainen sosiaalista investointitoimintaa käsittelevä foorumi (European Social Investing Forum), joka on kansallisten foorumien muodostama verkko.

Euroopan komissio järjesti Lissabonissa toukokuussa 2000 ensimmäisen eurooppalaisen konferenssin, jonka aiheena oli taloudelliset, sosiaaliset ja ekologiset näkökohdat huomioiva ("triple bottom line") sijoittaminen Euroopassa. (http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-dial/csr/csr_conf_lisbon.htm)

Vuonna 2000 perustettiin UK Social Investment Taskforce, jonka tehtävänä on kartoittaa sosiaalisesti vastuullisen sijoitustoiminnan laajenemisen esteitä ja määrittää niiden poistamiseen tähtäviä ratkaisuja.

Heinäkuusta 2000 alkaen Yhdistyneen kuningaskunnan "Trustee Act" -laissa on edellytetty, että kaikkien eläkevarojen hoitajien on ilmoitettava tiedot sosiaalisesti vastuullisesta sijoitustoiminnasta.

Työntekijöille tarkoitettuja säästöohjelmia koskevan Ranskan lainsäädännön mukaan keskinäisten rahastojen, jotka keräävät varoja työntekijöille tarkoitetuista säästöohjelmista, yritysten välisistä säästöohjelmista ja työntekijöille tarkoitetuista vapaaehtoisista säästöohjelmista, on raportoitava SRI-sijoitustoiminnassa noudattamistaan periaatteista.

87. Sosiaalisesti vastuullinen sijoittaminen on kehittyvä markkinalohko, jossa toimii monia erikoistuneita screening-toimistoja (ei-taloudellisia analytikoita), jotka käyttävät monia eri välineitä ja mittareita. Tämän vuoksi yritykset näyttävät olevan ylikuormitettuja, sillä tietopyyntöjä on liikaa ja ne poikkeavat toisistaan paljon. Siksi sosiaalisesti vastuullisen sijoittamisen kasvu saattaa jatkossa vaikeutua yritysten vastahakoisen suhtautumisen ja yhteistyöhaluttomuuden yleistymisen vuoksi. Tässä kysymyksessä on saatu aikaan myönteistä kehitystä sosiaalista raportointia koskevien alustavien standardointipyrkimysten myötä, joihin tärkeimmät screening-toimistot ovat osallistuneet. Kun verrataan yritysten kehittämiä indikaattoreita kriteereihin, joita analytikit käyttävät arvioidessaan yrityksen sosiaalista ja ekologista suorituskykyä, havaitaan kuitenkin, että niiden välillä on yhdenmukaistamisen tarvetta. Sitä paitsi screening-toimistojen käyttämät arviointimenetelmät eivät ole riittävän avoimia, mikä saattaa osaltaan estää suursijoittajia tekemästä merkittäviä sosiaalisesti vastuullisia sijoituksia. Siksi on tarpeellista jatkaa screening-toimistojen käyttämien välineiden ja mittareiden standardointia ja yhdenmukaistamista sekä lisätä niiden avoimuutta.

Vuoden 2000 elokuussa 11 sijoitustutkimusryhmää yhdisti taitotietonsa perustamalla SIRI Group -nimisen yhteenliittymän, joka julkaisee yhdenmukaistettuja ja vertailukelpoisia yritysprofieileja.

Syyskuussa 2000 "Global Partners for Corporate Responsibility Research" julkaisi "Ten requirements for higher standards of disclosure in the 21st century" -asiakirjan (kymmenen vaatimusta tietojen ilmoittamista koskevien standardien kehittämisestä 2000-luvulla), jossa suositellaan vapaaehtoisten, lakisääteisten ja markkinalähtöisten lähestymistapojen yhdistelmää, jotta voitaisiin parantaa merkittävästi yrityksiä koskevien tietojen saatavuutta samoin kuin tietojen eheyttä ja kattavuutta ja mahdollistaa samalla moitteeton tarkastus- ja benchmarking-toiminta.

88. Tukholmassa kokoontunut Eurooppa-neuvosto katsoi, että on tarpeen luoda dynaamiset ja tehokkaat Euroopan arvopaperimarkkinat vuoden 2003 loppuun

mennessä. Tällöin tarvitaan entistä enemmän eurooppalaisia markkinaindeksejä, joiden avulla määritetään sosiaalisen ja ekologisen suorituskyvyn kannalta parhaimmat yritykset; indeksit muodostaisivat perustan SRI-rahastojen käynnistämiseksi ja toimisivat suorituskyvyn vertailuperusteena sosiaalisesti vastuullisen sijoitustoiminnan yhteydessä. Jotta taattaisiin näiden indeksien laatu ja objektiivisuus, niihin sisältyvien yritysten sosiaalinen ja ekologinen suorituskyky on arvioitava käyttäen perustana johdon, mutta myös sidosryhmien toimittamia tietoja. Lisäksi indeksiin vietyjen tietojen, arviointimenettelyjen ja tulosten oikeellisuutta olisi valvottava ja pidettävä yllä käyttämällä ulkoisen tarkastuksen ja sisäisen laadunvarmennuksen menettelyjä.

4. KUULEMISMENETTELY

89. Vihreässä kirjassa kehoitetaan kaikilla tasoilla toimivia viranomaisia, kansainväliset järjestöt mukaan luettuina, sekä yrityksiä pk-yrityksistä aina monikansallisiin yrityksiin asti samoin kuin kansalaisjärjestöjä, muita sidosryhmiä ja kaikkia asiasta kiinnostuneita henkilöitä ilmaisemaan näkemyksensä siitä, miten olisi rakennettava kumppanuuksia yritysten sosiaalista vastuuta edistävien uusien puitteiden kehittämistä varten, ottaen huomioon sekä liiketoiminnan että sidosryhmien edut. Yritysten olisi tehtävä yhteistyötä viranomaisten kanssa, jotta löydettäisiin innovatiivisia tapoja yritysten sosiaalisen vastuun kehittämiseksi. Kumppanuudesta olisi merkittävästi hyötyä pyrittäessä tavoitteeseen, jonka mukaan on edistettävä eurooppalaisiin arvoihin perustuvaa toimintamallia yritysten sosiaalisen vastuun alalla.

90. "Puitteet"-sanaa olisi tulkittava laajasti. Ehdotuksissa olisi oltava lähtökohtana yritysten sosiaalisen vastuun vapaaehtoinen luonne, ja niissä olisi määritettävä, millä tavoin sosiaalinen vastuu voi osaltaan edistää kestävästä kehityksestä ja entistä toimivampaa hallintotapaa. Puitteiden taso ja sisältö olisi määritettävä vihreän kirjan kuulemismenettelyn aikana käytävissä keskusteluissa.

91. Euroopan yhteisön toimielimet – parlamentti, ministerineuvosto, komissio – samoin kuin talous- ja sosiaalikomitea sekä alueiden komitea voivat edistää keskustelua, antaa poliittista tukea ja järjestää yritysten sosiaalista vastuuta koskevien tietojen ja kokemusten vaihtoa.

92. Seuraavassa on luettelo pääkysymyksistä:

EU:n asema

Miten Euroopan unioni voisi edistää yritysten sosiaalisen vastuun kehittämistä sekä eurooppalaisella että kansainvälisellä tasolla? Pitäisikö EU:n tuoda lisäarvoa nykyisiin sosiaaliseen vastuuseen liittyviin toimiin ja täydentää niitä

kehittämällä yhteistyössä yritysten sosiaalisen vastuun keskeisten toimijoiden kanssa yleiset eurooppalaiset puitteet, joilla tähdätään yritysten sosiaaliseen vastuuseen liittyvien käytänteiden avoimuuden, johdonmukaisuuden ja parhaiden toimintatapojen edistämiseen?

edistämällä yhteisymmärrystä ja tukemalla hyviin toimintatapoihin perustuvia malleja yritysten sosiaaliseen vastuuseen liittyvien käytäntöjen arvioinnin ja tarkastamisen alalla?

ja/tai toteuttamalla muita toimenpiteitä (toimenpiteet eriteltävä)?

Yritykset ja yritysten sosiaalinen vastuu

Mikä on yritysten sosiaalisen vastuun asema yritysten liiketoimintastrategioissa?

Mitkä vaikuttimet saavat yritykset omaksumaan sosiaalista vastuuta toiminnassaan? Mitä odotuksia tällaisiin sitoumuksiin liittyy? Mille aloille sitoumukset keskittyvät? Miten yritykset hyötyvät niistä?

Mitkä ovat tärkeimmät parhaiksi osoittautuneet tavat soveltaa ja hallinnoida yritysten sosiaalista vastuuta? Mitä parhaita toimintatapoja on tarjolla pk-yrityksille?

Kestävän kehityksen strategiaa koskevassa ehdotuksessaan komissio kehotti yrityksiä julkaisemaan osakkeenomistajille tarkoitettussa vuosikertomuksessaan tietoja, jotka osoittavat menestymistä taloudellisten, ympäristöön liittyvien ja sosiaalisten näkökohtien perusteella (kolmen tekijän perusta, "triple bottom line"). Mikä on paras tapa edistää tämän kehotuksen noudattamista?

Miten voidaan parhaiten luoda yhteyksiä yritysten sosiaalisen vastuun sosiaalisen ja ekologisen ulottuvuuden välillä?

Mitkä ovat parhaat tavat edistää tietämystä sosiaalisen vastuun ja sen tuoman lisäarvon kaupallisista näkökohdista?

Päätoimijat ja sidosryhmät

Miten voidaan parhaiten luoda ja kehittää jäsentynyt yritysten sosiaalista vastuuta käsittelevä vuoropuhelu yritysten ja eri sidosryhmien välille?

Mikä rooli olisi oltava kullakin päätoimijalla (eli yrityksillä, työmarkkinaosapuolilla, viranomaisilla ja kansalaisjärjestöillä) yritysten sosiaalisen vastuun edistämässä?

Miten Euroopan unioni voi edistää yritysten sosiaalista vastuuta koskevien periaatteiden laajempaa soveltamista politiikkansa kautta sekä Euroopan tasolla että kansainvälisesti, myös poliittisen vuoropuhelun ja kumppanuussopimusten, ohjelmien sekä kansainvälisen asemansa kautta?

Arviointi ja vaikuttavuus

Millä keinoin voidaan parhaiten kehittää ja arvioida esimerkiksi seuraavien välineiden vaikuttavuutta ja luotettavuutta: käytännesäännöt, sosiaalinen raportointi ja tarkastus, sosiaalisen vastuun merkit ja ympäristömerkit ja sosiaalisesti vastuullinen sijoitustoiminta? Miten niiden vaikuttavuus ja luotettavuus voidaan varmistaa?

Yritysten sosiaalista vastuuta tukevat toimet

Miten voidaan asianmukaisimmalla tavalla edistää ja tukea yritysten sosiaalista vastuuta? Millä tasoilla (yritysten, paikallisella, alueellisella, alakohtaisella, kansallisella, Euroopan ja kansainvälisellä tasolla) tällaiset toimet olisi tarkoituksenmukaisinta toteuttaa?

Mahdollisia toimia ovat muun muassa seuraavat:

koulutuksen ja täydennyskoulutuksen tukeminen, jotta päälliköillä on tarvittavat taidot ja pätevyudet kehittää ja edistää yritysten sosiaalista vastuuta

tietojen levittäminen ja vaihtaminen aiheista, jotka koskevat etenkin yrityksen sosiaalisen vastuun hyviä toimintatapoja, standardien laadintaa, esikuva-analyysiä sekä seurantaa, raportointia, auditointia, tarkastusta ja raportointia

keskipitkän aikavälin analyysit ja tutkimukset sosiaalipolitiikan alalla

oikeudellisen kehyksen aseman analyysi.

93. Kuten johdannossa esitetään, tämän vihreän kirjan tarkoituksena on lisätä tietoisuutta ja edistää keskustelua yritysten sosiaalisen vastuun uusista edistämistavoista. Tässä vaiheessa komissio ei halua arvioida ennalta keskustelun tuloksia tekemällä konkreettisia ehdotuksia toimintaa varten. Vihreän kirjan jakelu on laaja, ja toiveena on, että siitä keskustellaan paikallisella ja kansallisella tasolla samoin kuin Euroopan tasolla.

94. Kirjalliset kommentit olisi lähetettävä 31. joulukuuta 2001 mennessä seuraavaan osoitteeseen:

European CSR Rue B-1049 Bruxelles/Brussel	Green de	la	Paper Loi/Wetstraat	Commission Consultation 200
--	-------------	----	------------------------	-----------------------------------

CSR@CEC.EU.INT

LIITE

KÄSITTEITÄ

Aateperusteiset tukisijoitukset (cause-based or community investing): Tietyn tarkoituksensa tai toiminnan tukeminen suuntaamalla siihen sijoitusmuotoista rahoitusta. Toisin kuin lahjoittajat, toimintaperusteita tukevat sijoittajat edellyttävät, että alun perin sijoitetut varat saadaan takaisin joko takaisinmaksuina (lainat) tai myynnin kautta (osakkeet).

Käytännösäännöt: Yrityksen ja joskus sen hankkijoiden arvoja ja liiketapoja koskeva virallinen säännöstö. Säännöissä todetaan vähimmäisedellytykset ja veloitetaan yritys noudattamaan niitä ja vaatimaan, että yrityksen sopimuspuolet, alihankkijat, hankkijat ja lisenssinsaajat noudattavat niitä. Säännöstö voi olla pitkälle viety asiakirja, jossa edellytetään jäsennehtyjen normien noudattamista ja määrätään monimutkaisesta soveltamisen valvontamekanismista.

Yrityskansalaisuus: Yrityksen ja sen paikallisen, kansallisen ja maailmanlaajuisen toimintaympäristön välisten suhteiden hoito.

Yritysten hallintotapa (corporate governance): Yrityksen johdon, hallituksen, osakkeenomistajien ja muiden sidosryhmien väliset suhteet. Hallintotapa muodostaa myös rakenteen, jonka kautta asetetaan yrityksen tavoitteet ja määritetään keinot tavoitteiden saavuttamista ja tulosten seuranta varten. (OECD:n koodi – 1999)

Ympäristötehokkuus: Käsite, jonka mukaan resurssienkäyttötavan parantaminen voi vähentää kustannuksia ja ympäristölle aiheutuvia vahinkoja.

Ympäristöauditointi: Ympäristöön liittyvien, muiden kuin taloudellisten kriteerien soveltaminen sijoituspäätökseen.

Ympäristövaikutusten arviointi: Analysointitoimintaa, jossa arvioidaan, miten liiketoiminnallinen hanke tai toimi vaikuttaa ympäristöön.

Eettinen auditointi: Eettisten, muiden kuin taloudellisten kriteerien soveltaminen sijoituspäätökseen.

Eettinen screening-menettely (ethical screening): Osakkaiden tai osuuksien sisällyttäminen sijoitussalkkuun tai jättäminen sijoitussalkun ulkopuolelle eettisin, sosiaalisin tai ekologisin perustein.

Eettinen kauppa: Eettisessä kaupassa pyritään takaamaan, että tuotantoketjun olosuhteet vastaavat vähimmäisvaatimuksia, sekä poistamaan räikeimmät työvoiman hyväksikäyttötavat, kuten lapsityö, pakkotyö ja työvoimaa riistävät yritykset. Merkintäperusteet pohjautuvat yleensä Kansainvälisen työjärjestön (ILO) keskeisiin yleissopimuksiin.

Reilu kauppa: Oman määritelmänsä mukaan reilu kauppa on vaihtoehtoinen lähestymistapa perinteiseen kansainväliseen kauppaan. Kyse on kaupan alan kumppanuudesta, joka edistää kestävästä kehityksestä syrjäytyneessä ja heikossa asemassa olevien tuottajien osalta. Tavoitteidensa saavuttamiseksi reilu kauppa

tarjoaa paremmat kaupankäynnin ehdot ja järjestää tiedotus- ja kampanjatoimintaa. Reilun kaupan merkillä varustettujen tuotteiden kriteerit vaihtelevat tuotekohtaisesti, mutta kriteereihin kuuluvat tuottajille tai tuottajien muodostamille osuuskunnille suoritettavat takuuhinnat, etumaksut ja suorat maksut.

Ihmisoikeudet: Ihmisoikeudet perustuvat ihmisperheen kaikkien jäsenten luonnollisen arvon ja heidän yhtäläisten ja luovuttamattomien oikeuksiensa tunnustamiseen, joka on vapauden, oikeudenmukaisuuden ja rauhan perustana maailmassa. Ihmisoikeudet määrittellään ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa (1948). Euroopan tasolla puolestaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklan mukaan Euroopan unioni "perustuu jäsenvaltioille yhteisiin vapauden, kansanvallan, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteisiin". Euroopan neuvoston hyväksymä Euroopan ihmisoikeussopimus (yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi) sitoo myös oikeudellisesti kaikkia jäsenvaltioita. Lisäksi Nizzassa joulukuussa 2000 hyväksytty Euroopan perusoikeuskirja on väline, jolla halutaan taata, että unionin toimielimet ja jäsenvaltiot kunnioittavat perusoikeuksia toimiessaan unionin lainsäädännön mukaisesti.

Seuranta: Säännöllistä tietojenkeruuta, jonka avulla halutaan tarkistaa, vastaavatko tulokset asetettuja kriteerejä.

Vastuullinen yrittäjäyys: Yhdistyneiden Kansakuntien käyttöönotettava käsite, jossa tuodaan esille liike-elämän rooli kestävän kehityksen takaamisessa ja todetaan, että yritykset voivat hoitaa toimintojaan siten, että edistetään taloudellista kasvua ja parannetaan kilpailukykyä, mutta samalla taataan ympäristönsuojelu ja edistetään sosiaalista vastuuta.

Osakkeenomistajan vaikutus: Osakkeenomistaja pyrkii parantamaan yrityksen eettistä, sosiaalista ja/tai ekologista käyttäytymistä käyttäen seuraavia keinoja: vuoropuhelu, painostaminen, vastuussa olevan johdon tukeminen ja yhtiökokouksessa äänestäminen.

Sosiaalinen auditointi: Järjestelmällistä toimintaa, jossa arvioidaan organisaation sosiaalisia vaikutuksia vertaamalla niitä edellytyksiin ja odotuksiin.

Sosiaalinen pääoma: Yhteisten arvojen ja keskinäisen luottamuksen varanto tietyssä yhteisössä. Sosiaalinen pääoma on edellytys yhteistyölle ja järjestäytyneelle inhimilliselle käyttäytymiselle liiketoiminta mukaan luettuna. Sosiaalista pääomaa voidaan muuttaa, kuluttaa ja täydentää kuten taloudellista pääomaa.

Sosiaalisten vaikutusten arviointi: Järjestelmällistä analysointitoimintaa, jossa arvioidaan, miten liiketoiminnallinen hanke tai toimi vaikuttaa sen piiriin kuuluvien yhteisöjen sosiaaliseen ja kulttuuriseen tilanteeseen.

Sosiaalisen vastuun merkki (social label): Tuotteissa oleva ilmaisu tai tunnus, jonka avulla pyritään vaikuttamaan kuluttajan ostopäätökseen antamalla takeet liiketoiminnallisen prosessin sosiaalisista ja eettisistä vaikutuksista muihin sidosryhmiin.

SVA-raportti: Asiakirja, jossa esitetään sosiaalisten vaikutusten arvioinnista saadut tulokset.

Sidosryhmä: Henkilö, yhteisö tai organisaatio, joka vaikuttaa yrityksen toimintaan tai johon yrityksen toiminta vaikuttaa. Sidosryhmät voivat olla sisäisiä (esimerkiksi työntekijät) tai ulkoisia (esimerkiksi asiakkaat, hankkijat, osakkeenomistajat, rahoittajat, paikallinen yhteisö).

Standardi: Laajasti hyväksytty kokonaisuus, joka kattaa menettelyjä, käytäntöjä ja edellytyksiä.

Triple bottom line: Ajatusmalli, jonka mukaan yrityksen kokonaistulokset olisi mitattava käyttäen perustana yrityksen kokonaispanosta taloudellisen hyvinvoinnin, ympäristön laadun ja sosiaalisen pääoman alalla.

Tarkastus: Varmentamistoimintaa, jossa ulkoinen tarkastaja tarkastaa organisaation kirjanpidon, raporttien ja tilinpäätöksen oikeellisuuden, luotettavuuden ja kattavuuden.

HYÖDYLLISIÄ INTERNET-LINKKEJÄ

Kansainväliset järjestöt

[United Nations Global Compact \(http://www.unglobalcompact.org/\)](http://www.unglobalcompact.org/): Suuryrityksille suunnatut käytäntösäännöt, jotka luotiin vuonna 2000 Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin Kofi Annanin aloitteesta. Monikansallisille ja kansainvälisille yrityksille suunnatut YK:n yhdeksän periaatetta koskevat ihmisoikeuksien, työntekijöiden oikeuksien ja ympäristöoikeuksien eri muotoja.

[Yritysten sosiaalista vastuuta koskeva Yhdistyneiden Kansakuntien tutkimusohjelma \(http://www.unrisd.org/engindex/research/busrep.htm\)](http://www.unrisd.org/engindex/research/busrep.htm): Hanke, jossa on tarkoitus edistää tutkimusta sekä toimintalinjoista käytävää vuoropuhelua yritysten sosiaalisen ja ekologisen vastuun alalla kehitysmaissa.

[ILO:n kolmikantajulistus monikansallisista yrityksistä ja sosiaalipolitiikasta \(http://www.ilo.org/public/english/employment/multi/tridecl/index.htm\)](http://www.ilo.org/public/english/employment/multi/tridecl/index.htm)

[ILO database on Business and Social Initiatives \(http://oracle02.ilo.org:6060/vpi/vpisearch.first\)](http://oracle02.ilo.org:6060/vpi/vpisearch.first): liiketoimintaa ja sosiaalisia aloitteita koskeva tietokanta sisältää kattavia tietoja yksityisen sektorin aloitteista, jotka koskevat työ- ja sosiaalisia oloja yrityksessä sekä yrityksen toimintayhteisössä.

[OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille \(http://www.oecd.org/daf/investment/guidelines/\)](http://www.oecd.org/daf/investment/guidelines/): OECD:n jäsenmaiden hallitusten sekä Argentiinan, Brasilian ja Chilen ohjeet yrityksille sosiaalista vastuuta koskevista kysymyksistä, jotka liittyvät muun muassa työsuhteisiin, kilpailuun, verotukseen ja lahjontaan (2000).

[Yritysten hallintotapaa koskevat OECD:n periaatteet \(http://www.oecd.org/daf/governance/principles.htm\)](http://www.oecd.org/daf/governance/principles.htm): osakkeenomistajien oikeuksia ja muita hallintokysymyksiä koskevat standardit ja suuntaviivat (1999).

Euroopan unionin toimielimet

Työllisyys- ja sosiaaliasioiden pääosaston Internet-sivusto yritysten sosiaalisesta vastuusta (http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-dial/csr/csr_index.htm)

Kauppapolitiikan pääosaston Internet-sivusto yritysten sosiaalisesta vastuusta ja OECD:n toimintaohjeista monikansallisille yrityksille (<http://www.europa.eu.int/comm/trade/miti/invest/oecd.htm>)

Kestävää kehitystä koskeva pääsihteeristön Internet-sivusto (<http://www.europa.int/comm/environment/eussd/index.htm>)

Ympäristöasioiden pääosaston Internet-sivusto, johon sisältyy kuudes ympäristöä koskeva Euroopan yhteisön toimintaohjelma vuosiksi 2001–2010 "Tulevaisuutemme valinta" (<http://europa.eu.int/comm.environment/newprogr/index.htm>)

Ympäristöasioiden pääosaston Internet-sivusto, jossa yksityiskohtaisia tietoja yhdenmennyksestä tuotepolitiikasta (<http://europa.eu.int/comm/environment/ipp/home.htm>)

Useita sidosryhmiä käsittävät organisaatiot

Copenhagen Centre (<http://www.copenhagencentre.org/>): Tanskan hallituksen vuonna 1998 perustama kansainvälinen itsenäinen laitos, jonka tarkoituksena on kannustaa solmimaan hallitusten ja liike-elämän toimijoiden välisiä kumppanuuksia sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi.

Business Partners for Development (<http://www.bpdweb.org/>): Liike-elämän toimijoiden, hallitusten ja kansalaisyhteiskunnan välinen epävirallinen maailmanlaajuinen verkosto, jonka tavoitteena on edistää kolmikantakumppanuuksia koskevia hyviä esimerkkejä sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen alalla kaikkialla maailmassa.

CERES (<http://www.ceres.org/>): Sijoittajien, julkisten eläkesäätiöiden, ammattiliittojen ja julkisen sektorin elinten muodostama voittoa tavoittelematon yhteenliittymä, jolla on yritysten kanssa kumppanuuksia, joiden yhteisenä tavoitteena on maailmanlaajuinen yritysten ympäristövastuu.

Kestävää kehitystä käsittelevän kansainvälisen instituutin (The International Institute for Sustainable Development, www.iisd.ca) Business and Sustainable Development (BSD) -sivusto tarjoaa kattavaa tietoa kestävästä kehityksestä yksityissektorilla.

Tomorrow: The Sustainable Business Toolkit (www.tomorrow-web.com): sivusto sisältää globaalin yritystoiminnan tuoreimmat ympäristöuutiset, linkkejä yritysten ympäristöraportteihin ja muita yritysmaailmaa kiinnostavia tietoja.

Sustainable Business.com (www.sustainablebusiness.com): kattava sivusto, jossa on hyödyllisiä tietoja kestävästä kehityksestä kiinnostuneille.

Tuotesuunnittelu ja resurssien tehokkuus

The Centre for Sustainable Design (www.cfsd.org.uk): tämä kestävä suunnittelun keskus edistää ympäristösuunnittelua käsittelevää keskustelua ja tutkimusta sekä

kestävää kehitystä koskevia laajempia pohdintoja tuotteiden ja palveluiden kehittämisen yhteydessä.

Working Group on Sustainable Product Design, UNEP <http://unep.frw.uva.nl/>: kestävien tuotteiden ja palveluiden tutkimusta sekä kestävien tuotteiden ja palveluiden tietokanta.

The Rocky Mountain Institute – (www.rmi.org): "neljännen tekijän" ja luonnollisen kapitalismin kehto.

Greening of Industry – (www.greeningofindustry.org): kansainvälinen verkosto, tutkimusinstituutti ja poliittinen instituutti, joka keskittyy teollisuutta, ympäristöä ja yhteiskuntaa käsitteleviin kysymyksiin.

Yritystoimintapainotteiset organisaatiot

WorldCSR (<http://www.worldcsr.com>): Portaali, josta on linkit tärkeimpiin yritystoimintapainotteisiin organisaatioihin, jotka toimivat yritysten sosiaalisen vastuun alalla.

CSREurope (<http://www.csreurope.org/>): Eurooppalainen yritystoimintapainotteinen verkosto, joka aloitti toimintansa vuonna 1996. Verkoston alkusysäyksenä oli Euroopan komission entisen puheenjohtajan Jacques Delorsin ja 20:n suuryrityksen antama eurooppalainen julistus yritysten toiminnasta sosiaalista syrjäytymistä vastaan.

Kansalliset yritystoimintapainotteiset organisaatiot edistävät yritysten sosiaalista vastuuta kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla Belgiassa, Suomessa, Ranskassa, Kreikassa, Irlannissa, Italiassa, Alankomaissa, Portugalissa, Ruotsissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

Social Venture Network (SBN) Europe: Verkosto, jonka jäsenenä on sosiaalisesti ja ekologisesti aktiivisia yrittäjiä ja yritysjohtajia.

European Foundation for Quality Management (EFQM) (<http://www.efqm.org/>): Euroopan komission tukema, voittoa tavoittelematon järjestö, jonka tavoitteena on tukea laadun parantamiseen tähtävien toimien kehittämisessä osa-alueilla, jotka koskevat asiakastyytyväisyyttä, työntekijöiden tyytyväisyyttä, yhteiskuntaan kohdistuvia vaikutuksia ja liiketoiminnan tuloksia.

Business Impact Taskforce (<http://www.business-impact.org/>): Vuonna 1998 perustettu asiantuntijaryhmä, jonka tehtävänä on antaa suosituksia liiketoimista, hyvistä toimintatavoista ja mittausmenetelmistä yritysten sosiaalisen vastuun kaikkien näkökohtien osalta.

Conference Board (<http://www.conference-board.org/>): Yritys- ja tutkimustoiminnan verkosto, jonka tavoitteena on parantaa yritystoimintaa ja edistää yritysten osallistumista yhteiskuntaan.

International Business Leaders Forum (IBLF) (<http://www.csforum.com/>): Vuonna 1990 perustettu kansainvälinen voittoa tavoittelematon järjestö, jonka tarkoituksena on edistää vastuullisia liiketoiminnan käytäntöjä, joista on hyötyä sekä yritystoiminnalle että yhteiskunnalle ja jotka edistävät sosiaalisen, taloudellisen ja

ekologisesti kestävä kehityksen aikaansaamista erityisesti uusissa ja kehittyvissä markkinatalouksissa.

The European Bahá'í Business Forum (EBBF) (<http://www.ebbf.org/framinfo.htm>): Maailmanlaajuinen liike-elämän toimijoiden verkosto, jonka painopiste on Euroopassa.

The World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) (<http://www.wbcsd.ch/>): Vuonna 1995 perustettu kansainvälinen liike-elämän toimijoiden verkosto, jonka tavoitteena on kehittää entistä tiiviimpää yhteistyötä liike-elämän, hallitusten ja kaikkien muiden ympäristöasioiden ja kestävä kehityksen puolesta toimivien organisaatioiden välille.

Business for Social Responsibility (BSR) (<http://www.bsr.org/>): Vuonna 1992 perustettu kansainvälinen liike-elämän verkosto, joka toimittaa jäsenilleen innovatiivisia tuotteita ja palveluja, jotka auttavat yrityksiä saamaan kaupallista menestystä tavoilla, joissa otetaan huomioon eettiset arvot, ihmiset, yhteisöt ja ympäristö.

Association of Chartered Certified Accountants (ACCA) (<http://www.acca.co.uk/index.html>): Laskentatoimen alan maailmanlaajuinen elin, joka edistää eettisten ja hyvään hallintoon liittyvien standardien käyttöä kaikissa taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristölaskentatoimen kysymyksissä.

Society and Business (<http://www.societyandbusiness.gov.uk>): Yhdistyneen kuningaskunnan kauppa- ja teollisuusministeriön maaliskuussa 2001 toimittama opas, joka käsittelee yritysten sosiaalista vastuuta sekä resursseja, jotka ovat käytettävissä liike-elämän toimijoiden ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen piirissä.

International Chamber of Commerce
(www.iccwbo.org/home/menu_environment.asp): kestävä kehityksen peruskirja (Business Charter for Sustainable Development) tarjoaa yrityksille terveen ympäristöhallinnan perustan.

Kansalaisjärjestöt ja niihin verrattavat organisaatiot

Human Rights Watch (<http://www.hrw.org/>): Kansalaisjärjestö, jonka toiminta painottuu ihmisoikeuksien suojeluun kaikkialla maailmassa.

Transparency International (<http://www.transparency.de/>): Kansalaisjärjestö, jonka toiminta painottuu kansainvälisen ja kansallisen korruption poistamiseen.

International Alert (IA) (<http://www.international-alert.org/>): Yhdistyneessä kuningaskunnassa sijaitseva kansalaisjärjestö, joka pyrkii eri tasojen vuoropuhelua helpottamalla vahvistamaan ihmisten valmiuksia saada aikaan rauhanomaisia ratkaisuja konfliktitilanteissa.

International Corporate Governance Network (<http://www.icgn.org/>): Mielipiteiden ja tietojen vaihtoon tarkoitettu verkosto, jossa käsitellään yritysten hallintotapaan liittyviä kysymyksiä kansainvälisesti ja kehitetään yritysten hallintotapaa koskevia ohjeita.

European Corporate Governance Network (<http://www.ecgn.ulb.ac.be/ecgn/>): Eurooppalainen voittoa tavoittelematon tutkimusverkosto, jonka toiminta kattaa eurooppalaisia kysymyksiä sekä yritysten hallintotapaan liittyviä vertailevia aihealueita.

Käytännösäännöt

Codes of conduct (<http://www.codesofconduct.org/>): Web-sivut, joilla on hyödyllistä aineistoa niille, jotka ovat kiinnostuneita eri käytännösäännöistä, niiden määräyksistä, sponsoreista ja vaikutuksista liike-elämän käytäntöihin.

IEPCE (European Initiative for Ethical Production and Consumption) (<http://www.iepce.org/>): Eurooppalainen foorumi tärkeimmille yhteiskunta- ja liike-elämän toimijoille, jotka haluavat edistää eettistä tuotantoa ja kulutusta (työnantajat, ammattiliitot, kansalaisjärjestöt, julkislaitokset).

Social Accountability 8000 (SA8000) (<http://www.cepaa.org/sa8000.htm>): Vuonna 1997 käyttöön otettu yritysten sosiaalista vastuuta koskeva vapaaehtoinen standardi, jonka kehittäjä on CEPAA (Council on Economic Priorities Accreditation Agency). CEPAA:n nimi on muuttunut äskettäin, ja uusi nimi on Social Accountability International (SAI). Pääpaino on työvoimaa koskevissa käytännöissä (lapsityövoima, yhdistymisvapaus, työaika, palkat jne.). Tämä yleistä yritysten vastuuta koskeva säännöstö on laadittu ISO 9000 -mallin mukaisesti, ja se sisältää tarkastajien hyväksymisen sekä riippumattoman seurannan.

Caux Round Table Principles for Business (<http://www.cauxroundtable.org/>): Liike-elämän kolmenvälisen järjestön laatimat käytännösäännöt, jotka koskevat pääasiassa yritysten yleistä vastuuta.

Global Sullivan Principles (<http://www.globalsullivanprinciples.org/>): Pastori Leon H. Sullivanin laatimat periaatteet, jotka koskevat yritysten toimintalinjoja sosiaalisissa, taloudellisissa, poliittisissa ja ekologisissa kysymyksissä.

ICFTU Basic Code of Labour Practice (<http://www.icftu.org/displaydocument.asp?Index=991209513&Language=EN>): Vapaiden ammatillisten keskusjärjestöjen liiton säännöt, jotka koskevat työntekijöiden oikeuksia (1997).

Investors in People (<http://www.iipuk.co.uk/>): Yhdistyneessä kuningaskunnassa laadittu laatustandardi, jossa määritetään hyviä toimintatapoja organisaation suorituskyvyn parantamiseksi organisaatiossa toimivien ihmisten kautta.

Ethical Trading Initiative (ETI) (<http://www.eti.org.uk/>): Yhdistyneessä kuningaskunnassa kehitetty säännöstö, jonka laatimiseen on yhteistyössä osallistunut vähittäiskaupan ja kulutushyödykekaupan yrityksiä, kansalaisjärjestöjä, ammattiliittoja ja sekä Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus.

Amnesty International's Human Rights Principles for Companies (<http://www.amnesty.org/ailib/aipub/1998/ACT/A7000198.htm>): Kansainvälinen säännöstö, jossa yrityksiä vaaditaan suojelemaan ihmisoikeuksia ja noudattamaan useita työntekoa koskevia standardeja maissa, joissa niillä on toimipisteitä.

Clean Clothes Campaign Code of Labor Practices for the Apparel Industry (<http://www.cleanclothes.org/codes/ccccode.htm>): Mallisäännöstö, johon kuuluu työntekoa koskevia standardeja sekä valvontajärjestelmä vaatetusteollisuuden yrityksille.

Sosiaalisen vastuun merkit

International Federation of Alternative Trade (IFAT) (<http://www.ifat.org/>): Tuottajien ja vaihtoehtoisten kauppajärjestöjen (Alternative Trade Organizations, ATOs) yhteenliittymä.

European Fair Trade Association (EFTA) (<http://www.eftafairtrade.org/>): Euroopan reilun kaupan maahantuojajärjestö on reilun kaupan järjestöjen eurooppalainen verkosto, joka harjoittaa reilun kaupan tuotteiden maahantuontia heikossa taloudellisessa asemassa olevilta tuottajaryhmiltä Afrikasta, Aasiasta ja Latalaisesta Amerikasta.

Network of European World Shops (NEWS!) (<http://www.shared-interest.com/cust/news.htm>): NEWS! on Euroopan maailmankauppojen verkosto, jossa käsitellään reilun kaupan kaupallisia ja kasvatuksellisia näkökohtia.

Fairtrade Labelling Organizations International (FLO) (<http://www.fairtrade.net/>): kattojärjestö, joka pyrkii koordinoimaan kansallisia reilun kaupan aloitteita, toteuttamaan ja tehostamaan seurantaohjelmia sekä yleistämään yhtenäisen kansainvälisen reilun kaupan merkin käyttöä. Kansallisia aloitteita toteuttavat toimijat vastaavat reilun kaupan markkinoinnista ja tiedottamisesta omilla maissaan.

The Fairtrade Mark (<http://www.gn.apc.org/fairtrade/>): Fairtrade-merkki annetaan tuotteille, jotka täyttävät kansainvälisesti hyväksytyt reilun kaupan standardit. Merkin myöntää säätiö, jonka tavoitteena on parantaa kaupankäynnin ehtoja kolmannen maailman tuottajiin nähden.

Max Havelaar (<http://www.maxhavelaar.nl/english/>): Tämän reilun kaupan merkin myöntäjä on hollantilainen säätiö (1986), jonka tavoitteena on antaa heikossa asemassa oleville kolmannen maailman viljelijöille ja työntekijöille mahdollisuudet päästä hyvin ehdoin kansainvälisen kaupan piiriin.

Transfair International (<http://www.transfair.org/>): Reilun kaupan merkintöjä koskeva aloite, jonka kehittäjät ovat EFTA ja Transfair Germany.

Rattvisemarkt (<http://www.raettvist.se/>): Ruotsalainen reilun kaupan merkki.

Sosiaalinen raportointi

Social & Ethical Reporting Clearinghouse (<http://cei.sund.ac.uk/ethsocial/index.htm>): Web-sivut, joilla on linkkejä sosiaalista ja eettistä raportointia koskeviin ohjeisiin sekä organisaatioihin ja kyselytutkimuksiin.

Global Reporting Initiative (GRI) (<http://www.globalreporting.org/>): Kansainvälinen aloite, johon osallistuu useita sidosryhmiä ja jonka tavoitteena on luoda yhteiset säännöt yrityksen taloudellisia, ekologisia ja sosiaalisia käytäntöjä koskevaa vapaaehtoista raportointia varten. GRI-aloite käynnistettiin vuonna 1997, ja sen

taustalla ovat CERES ja Yhdistyneiden Kansakuntien ympäristöohjelma. GRI julkaisi kesäkuussa 2000 kestävän kehityksen raportointia koskevat suuntaviivat.

AccountAbility 1000 (AA1000) (<http://www.accountability.org.uk/>): Standardi, joka on tarkoitettu yritysten sosiaalisten ja eettisten saavutusten mittaamiseen objektiivisiin kriteereihin nähden. Yhdistyneessä kuningaskunnassa sijaitseva Institute of Social and Ethical Accountability -instituutti julkaisi standardin marraskuussa 1999.

Sosiaalisesti vastuullinen sijoittaminen

UK Social Investment Forum (<http://www.uksif.org/>): Yhdistyneessä kuningaskunnassa sijaitseva verkosto, jonka toiminta-ala on sosiaalisesti vastuullinen sijoittaminen.

Dow Jones Sustainability Group Index (DJSGI) (<http://www.sustainability-index.com/>): Kestävän kehityksen periaatteiden mukaan toimivien yritysten indeksi, jonka Dow Jones ja SAM Sustainable Asset Management laativat yhteistyössä.

FTSE4Good (<http://www.ftse4good.com/frm0101.asp>): Eettisesti vastuullisten yritysten indeksi, jonka FTSE, Ethical Investment Research Service (EIRIS) ja Yhdistyneiden Kansakuntien lastenavun rahasto (Unicef) laativat yhteistyössä.

Sustainable Investment Research International Group (SIRI) (<http://www.sirigroup.org/>): Kymmenen tutkimusorganisaation yhteenliittymä, jonka tavoitteena on tuottaa ja markkinoida korkeatasoisia tuotteita ja palveluja sosiaalista sijoittamista koskevan tutkimuksen alalla maailmanlaajuisesti.